25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6950 13 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1908 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ԶԻԼ-ՔԱՏԷ 1326 26 Novembre 1908 25me année N. 6950

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.ռ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره‌كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՀԱՅ-ԹՈՒՐՔ ԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՀԱՒԱՍՏԻՔՆԵՐ

Ինչ որ եղաւ կիրակի օրը, և մանաւանդ երկուշաբթի օրը Պապը Ալիի չրջափակին մէջ, հեռուէն մօտէն կը յիչեցնէր Սահմանադրութեան առաջին օրերուն գերկընդխառն եղբայրակցական խանդավառութիւնները, ուրախութեան արտասուախառն ու ցնծառիթ ցոյցերը, համբուրախութեան կաթոգին ու սիրակցորդ արտայայտութիւնները որոնք ոչ միայն Թուրքիան այլեւ բոլոր աչխարհքը զարմացուցին ու սքանչացուցին այն երանելի ու պատմական օրերուն։ Անոնք չուտ անցան գացին, ու իրենց կարօտովը կը սառապէինք կոր քիչ մը, երբ ահա Բ. կարգի ընտրողներու համար կատարուած ընդհանուր քուէարկութիւնը առիթը տուեց վերակենդանացնելու այդ բարի և անուշ օրերուն յիշատակները։ Ահա նորէն փողոցներուն մէջ Հայ-Թուրք խայտաճամուկ ամբոխը, իրարու մէջ ձուլուած, իրարմով սրտապնդուած, թեւ թեւի, արմուկ արմուկի, միասիրտ, միահոգի. ահա նորէն իսլամ կրօնաւորը և հայ կրօնաւորը քով քովի, ձեռք ձեռքի, Հայ-Թուրք ամբոխին առջեւ անցած՝ գերբոլոր նուիրագործումը բերելով միաբանութեան և եղբայրակցութեան գաղափարային խորհրդանշանին։ Ահա հոն են, դարձեալ, ժողովրդային յանկարծածին հռետորները, վայրկենին վսեմութենէն ելեկտրացած, պարզուող տեսարանին ակնապարար աղուորութենէն մագնիսացած, ու տարփողելով, հռչակելով, քարոզելով մեծ ուխտը համերաչխութեան սրբազնասուրբ գաղափարին՝ խտացած, նիւթականացած հոս այդ հազարաւոր այլացեղ այլակրօն մարդիկներուն միատարր միաձոյլ զանգուածին մէջ։

Ո՞վ կ'ուրանայ թէ ասոնք չատ գեղեցիկ, նոյնիսկ չա՛տ վսեմ բաներ են. ո՞վ կ'ուրանայ թէ ժողովրդային իրերահամակրութեան հանդէսները գերազանցօրէն սրտառուչ բաներ են։

Եւ ճիշդ այս բաներուն չատ զմայլելի բաներ ըլլալուն համար է անչուչտ որ մեր ազնիւ Թուրք պաչտօնակիցները, նոյնիսկ Թանին, և մանաւանդ Թանին, միաբերան իրենց հայ եղբայրներուն համերաչխական, անանջատողական և հաւատարմական անվերապահ ձգտումներուն գովեստը կը հիւսեն իրենց նախընթաց և երէկի թիւերուն երկարաչար սիւնակներուն մէջ։ Ցոյներուն ընթացքին հետ համադրաբար, Հայոց ընթացքին գերազանցապէս եղբայրաչունչ և անկեղծարոյր ձեւը հիացումի մատներ է մեր Թուրք օսմանները բոլորն ալ, պաչտօնականներէն մինչեւ անպաչտօնները։ Սակայն, խորհրդարանական ընտրութեանց բոլոր գործողութիւններուն միջոցին Հայերուն կողմէ օսմ. ոստանին մէջ ցոյց տրուած անկեղծութեան չարժումը ու երկրին օգտին ու չահուն համապատասխան վարմունքը չատ բնական, չատ հարկեցուցիչ բաներ մըն են։ Ատոնց մէջ ոչինչ կայ զմայլեցնող և նորանչան։ Սահմանադրութեան վերահաստատման թուականէն, և նոյնիսկ անկէ առաջ, տարիներէ ի վեր, Հայ տարրին՝ վերաբերութեամբ օսմ. կայսրութեան տածած անուշած զգացումները անայլայլ անխախտ կը մնան ինչպէս առաջ, հիմակ ալ, ապագային ալ, ամէն ատենուան համար ալ։ Բայց մանաւանդ Ազատութեան չըրջանէն ի վեր, Հայը՝ իր հետապնդած նպատակին ինքզինքը հասած նկատելով վերջապէս՝ օսմանեան բոլոր տարրերուն մէջ ամէնէն աւելի ինքն է որ հաւատարմօրէն, անվերապահօրէն, անպայմանօրէն փարած, պլլուած, նուիրուած է նոր րէժիմին հետ, և ինքն է որ ամէնէն աւելի քրտնաջան գործաւորը կը կանգնի անոր հիմերուն տակ ամէնէն կարծր, ամէնէն դիմացկուն և ամէնէն տեւական քարերը զետեղելու։ Հայը իր տեւելու, ապրելու և բարգաւաճելու միակ և լայնարձակ պայմանը սահմանադրական րէժիմին յաւերժացմանը մէջ կը տեսնայ։ Այդ հաւատքով լիցուած է ջերմեռանդութեամբ։ Եւ ով որ կասկածի անոր այս հաւատքին վրայ, չարամիտ մըն է պարզապէս, թշնամի մըն է Օսմ. Հայրենիքին յառաջդիմութեանը և բարգաւաճումին։

Վերջին ցոյցերուն և անոնց հետեւանքովը մեր Թուրք պաչտօնակիցներուն մեր մասին չայլած յոյժ փաղաքչական դրուատիքներուն առթիւ եթէ այս գաղափարները կրկին և կրկին անգամ կը յայտնենք, պատճառը գլխաւորապէս ան է որ ասկէ երեք-չորս ամիս առաջ ալ հայկական նմանօրինակ ցոյցերուն համար մեր Թուրք եղբայրները և Թուրք Մամուլը այդ միեւնոյն սրտազեղուն ու գգուող չեչտերովը և բառերովը գնահատեցին մեզի, բայց ժամանակ անցնելով, և ցոյցերու դադար մը տեղի ունենալով, քիչ քիչ զգացումները և վերաբերմունքները փոխուեցան, ընդհանուր պաղութիւն մը տիրեց և կասկածով սկսաւ նայուիլ Հայուն, ու նորանոր անտեղի անվայելուչ նպատակներ վերագրուեցան անոր, անոր իսկական ձգտումներուն մէջ խեղաթիւրումներ մտցուեցան, և նոյն իսկ վիրաւորանքներ հասցուեցան Օսմ. Երկրին ամէնէն հարազատ, ամէնէն հաւատարիմ և ամէնէն անսասանելի տարրին։ Մեր պահանջումներուն — այնքան օրինաւոր որքան համեստ — ոչ մէկը ի նկատի առնուեցաւ կառավարութեան կողմէ. գաւառներուն եղկելի վիճակի մասին ներկայացուած դանգատները անողորմաբար մերժուեցան կամ անկարեւոր դատուեցան. հիմակ մեր տրամադրութիւնները գովող դրուատող Թուրք Մամուլը, փոխանակ թեւ թիկունք և աջակից ըլլալու հայ Մամուլին և ուժ տալու անոր արդարացի պահանջներուն, հերքումներու, հակառակախօսութեանց տեղատարափ մը իջեցուց անոնց վրայ և դանդաղեցուց կամ կասեցուց խաղաղացման անհրաժեչտ գործը՝ դեռ վրդովուած, Սահմանադրութեան դէմ դեռ ընդվզած գաւառներուն մէջ։ Բիչեր, ինչպէս Իգտամ, ինչպէս Եէնի Կազէդա, ուղղամտութեան և ուղղամտութեան և բարեմտութեան (bonne foi) ձայնին հնազանդելով կրցան չափաւորութեան սահմանին մէջ մնալ, և նոյն իսկ ճշմարտութիւնը խոստովանիլ։ Մինչեւ իսկ սուտ հանուեցաւ մեր գաւառ. Առաջնորդներուն յայտնութիւնները, մինչեւ իսկ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը, միւս կողմէ հաւատ ընծայուելով բռնապետական րէժիմին գետնաքարշ, սարկաւագի սպասարկուներու, նախկին աւազակներու, յուղկահարներու և սադրանքներու սառապատիր, չարաճճի և նենգաւոր յայտարարութիւններուն։ Այս բաները եղան, ու հայ մամուլը, միահամուռ միաբերան, գրեց հրապարակեց զանոնք, և բողոքեց անոնց դէմ, ի՜նչ, ափսո՛ս, «ձայն բարբառոյ յանապատի»։

Երբոր քանի մը չահադէտներ հին հայ թագաւորներու նկարներ—լաւ եւս ծաղրանկարներ—հրապարակ հանեցին, բաւական եղաւ թէ Հայերը նորէն թագաւորութիւն կ'ուզեն ունենալ։ Երբոր բովանդակ Պոլսոյ ժողովուրդը սասանց բացատրութեան զինուորելու մոլեգնութեան մը մատնուած էր, Օսմանեան նախարար մը չա՛տ տեսաւ մէկ քանի հայերուն զինուիլը և ըսաւ բառ. թէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կը զինէ կոր Հայերը։ Նախարարը չմտանելու ատեանսն կարծեսաւ էր այն հազարաւոր մուսլիմները, յոյները որոնք լափեցին լմնցուցին Պոլսոյ զինավաճառներուն զէնքերը քանի մը օրուան մէջ։ Երբոր խենդին մէկը քուրջի կտոր մը երեւցուց փողոցին մէջ, պոռացին կանչեցին որ Հայերը դրօշակ պարզեր են։ Եւ այս բոլոր ծաղրելի ծիծաղելի միջադէպերուն առթիւ յանդիմանութիւններ, կչտամբանքներ, պարսաւներ ուղղուեցան այն հայերուն հասցէին որոնք երբ նախընթաց օրը իրենց բո՛ւն, իսկական տրամադրութիւնը, իրենց հոգիին բովանդակ անկեղծութիւնը գացին հարկաւորաբար ցոյց տալ իրենց Թուրք հայրենակիցներուն, առարկայ դարձան նորէն գգուական բացատրութիւններու, քաղցրիկ գովասանութիւններու։

Մխալ չհասկցուի՛. մեր Թուրք պաչտօնակիցներուն սիրալիր տողերը չէ որ կ'այպանուինք հոս. ընդհակառակը չնորհակալութիւն միայն ունինք յայտնելու անոնց մասին։ Բայց ինչ որ ըսել կուզենք սա է թէ մեր Թուրք եղբայրները ա՛լ համդիպաւոր մեծադղորդ առիթներու թող չսպասեն հայուն անկեղծութեան հաւաստիքները ունենալու համար. թող վերջնականապէս ապահով ըլլան որ հայը՝ ինչ որ իրենք տեսան երկու օր առաջ Պապը Ալիի մէջ՝ նոյնը եղած է միշտ և նոյնը պիտի ըլլայ միշտ և յաւիտեան։ Թողէ մեր՝ Հայերուս մասին Թուրք եղբայրները կրնան հանգիստ քնանալ։ Վասն զի կրնայ ըլլալ որ, զգացումներու ցուցադրութեան չատ յարմար սա քուէարկութիւններուն ձեւոնտաւ և դիւրին առիթները լմնալէն ետքը ա՛լ բաւական երկար ատեն չներկայանան նմանօրինակ առիթներ, և մենք նորէն Պապը Ալի չերթանք, ճառ չըսենք, մեր վարդապետները Թուրք կրօնաւորներուն հետ թեւ թեւի չերթան հրապարակով, վերջապէս չըլլան այն տեսակ աղւոր բաներ որ եղան երկուչաբթի օրը Բ. Դրան պարտէզներուն մէջ։

Մենք՝ հայերս կը փափաքինք որ առանց այս բաներուն ալ մեր Թուրք եղբայրները վստա՛հ ըլլան մեր զգացումներուն չփոխելութեա՛նը վրայ։

Եր. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ԽՕՍՈՒՐԴՍՕՅՈՒԹ

Վաղը գիչեր հայ դերասան մը, Պարոն Մաքսուտեան Սառա Պէրնարի հետ Տիկին Հոր «Դամքելիապարդ Տիկին»ը պիտի ներկայացնէ Բէթի Շանի թատրոնին մէջ։

Այս événementը Մարոքի խնդրին և Կիւսթավ Ն.ի Բարիզ կատարած ճամբորդութեանէն աւելի չահեկան է անչուչտ մեզի՝ հայերուս համար։

Այս բարեպատեհ դէպքը գեղարուեստական և աչխարհիկ տեսակէտով այնքան կարեւոր բան մըն է որ պահիկ մը մոռցընել կուտայ մեզի ընտրական պայքարներէն մեր զղջացած տաղտուկը և կը փարատէ եղմանէնէն իրարու վրայ հասած և իրարու նմանող թղթակցութիւններուն պատճառած անհարկի ձանձրոյթը։

Թատրոնի աչխարհին ամէնէն կարեւոր և ամէնէն դժուարահաճ կեդրոնին նուիրագործուած հայ տաղանդի մը փայլը պիտի ըմբոշխնենք քսանչորս ժամէն։

Տասներկու տարիներէ ի վեր մեր քաջ տառապանքներուն, մեր երկարատեւ սուգին և օրուան մեր բազմատեսակ մտատանջութիւններուն սեւ չարքին մէջ վարդագոյն սարսռալից մըն է աս։

Այս ուրախառիթ պարագային հրճուիլ մեր իրաւունքն է և պարտքն է, հինգ ներկայացումներուն այն աչքով պէտք է նայինք որով Սահարայի մէջ ճամբորդողը կը նայի ովասիսին և կարօտած մարդիկ... ապաստարանին։

Օսմանեան Խորհրդարանին մէջ Իզմիրի երեսփոխան Սաչարթալեան Սուխեան էֆ.ի քեռորդին է Պարոն Մաքսուտեան որ տղայ հասակէն Բարիզ տարուած է ուսումնական ասպարէզին պատրաստուելու համար։

Բայց իր բնածին կոչումը մանիֆաքթուրայի հակերէն խեր սպասել չէր։ Տասնըվեց տարեկանին իր մէջ զգաց նուիրական հուրին բորբոքումը և առ ոչինչ համարելով նախապաշարումներու բողոքը, իր ծնողքին խրատները և իր ընկերական չրջանին յարուցած դժուարութիւնները, մտաւ Բարիզի conservatoireը, աչակերտեց Սիլվէնին և 1902ին դուրս ելաւ անկէ, գրպանին մէջ ունենալով tragédieի առաջին մրցանակ մը և comédieի առաջին accessit մը որուն մեծամեծ նշանակութիւնը կուտայ Մեսրոպ Նուպարեան։

Բարիզի conservatoireէն վկայուած առաջին հայ դերասանն է Մաքսուտեան և մաղթելու է որ վերջինը չըլլայ։

Վեց տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ Բարիզեան թատերական աչխարհին խիստ ծանօթ և սիրուած անուն մը չինած է իրեն երիտասարդ Իզմիրցին, որ հակառակ առանց օտար և մոլորեցնող միջավայրի մը մէջ ապրելուն, հայ մնացած է մինչեւ հոգիին խորը և... քթին ծայրը qui en dit long.

—Նոյն իսկ եթէ հայ ըլլալս ուրանալ ուզեմ, եթէ ոչ սկզբունքներս, բայց ապահովապէս... քիթս արգելք պիտի ըլլայ ատոր, կ'ըսէր ինծի էրեկուն մը, երկու կատակի միջեւ։

Լայն ուսերով, բարեձեւ մարմնով, խիստ համակրելի դէմքով այդ հայազգին, pure sang բարիզցիի մը պէս կը խօսի Ֆրանսերէնը և հայերէն բառ մը չի գիտեր։

Միւս կողմէ սակայն կը խնդրենայ Ֆիշճէկի անունին վրայ զոր պարբերաբար իրեն կը զրկէ Իզմիրէն մօրաքոյրը, Տիկին Կոստանդ, կինը այն տիեզերապէս սիրուած և յարգուած մարդուն որ Տօքթոր Կոստանդն է։

Մաքս փաչա — այս մտերմական անունով կը կոչեն զինքը իր բարեկամուհիները, ամէնէն գեղեցիկ կիները Բարիզի որ միեւնոյն ատեն de haute volée դերասանուհիներ են — խաղացած է Օդէոնի մէջ դասական répertoireին բոլոր կտորները երկու տարուան չրջանի մը մէջ։

Իր վրայ հիացող մը եղած է Ժընըսաթի, ազգային երկրորդ թատրոնին տնօրէնը, որուն հրամայուածին առնել երբ երբեմն յաջորդեց Անթուանի, Մաքսուտեան Օդէոն այդ թատրոնը և Բաթիլ Մէնէջի միջնորդութեամբ ելաւ մտաւ Սառա Պէրնարի խումբին, համանուն թատրոնին մէջ։

Մեծ վարպետին՝ Բաթիլ Մէնէջի Sainte Thérese թատերախաղին մէջ Տօն Թոմազօ Փարժէլի դերը ստեղծելով (créer) epaté ըրած է բոլոր թատերական critiqueները և այդ թուականէն սկսուած է ճանչցուիլ իբրեւ առաջնակարգ արուեստագէտ մը։

Իր ստեղծումն է նաեւ Les courtisans de Corintheի մէջ կատարած դերը։

Անցեալ տարի Սառա Պէրնարի թատրոնին ամէնէն չատ բանուած կտորն էր Les Courtisans de Corintheը։

Երեք անգամ Լոնտոն գացած է Սառա Պէրնարի հետ, որուն ընկերակցութեամբ ներկայացուցած է հետեւեալ կտորները. L' iglon, Phèdre, La Sorcière, Le Réveil, Adrienne Lecouvreur և La Belle au bois dormant որոնք անգլին յաջողութիւն գտած են և անգլ. Մամուլը չատ նպաստաւոր եղած է Հայ դերասանին և չալլօրէն գովաց է անոր տաղանդը։

Հակառակ ամէնէն մեծ թատրոններուն մէջ և հակառակ աչխարհիս մեծագոյն դերասանուհիին հետ դէմ առ դէմ խաղալուն, զարմանալի կերպով համեստ մնացած է Մաքսուտեան և չատ չի սիրեր որ իր վրայ խօսին։

Տօկուն աչխատող մըն է մինչեւ հիմա և իր դափնիները չեն չլացուցած զինքը։ Rue Vaugirardի իր սիրուն garçonnièreին մէջ կ'երթայի զինքը տեսնելու և ամէն անգամ գրքերու մէջ թաղուած գտած եմ երիտասարդ արուեստագէտը։

Կ'ուզէ՞ք գաղտնիք մը կարծես իր համեստութեան վրայ, կարդացէք հետեւեալ տողերը զոր մէջ կը բերեմ Աթէնքէն ստացած մէկ նամակէս.

«Բանի մը օրէն Պոլիս պիտի ըլլամ, բայց կը խնդրեմ որ լրագիրը մէջ բան մը չըսես. կը փախչիմ հայրենակիցներուս յուսախաբութեան մը պատճառելէ։»

Մարդը ներկայացուցի ձեզի, դերասանն ալ տեսնել ձեր գործն է։

Ց. ԱԼՓԻՕՐ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿ.ԵԱՆՑ ԱՌԱՋԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Այսօրուան խանդավառ ոգեւորութեամբ վերակազմուած Միացեալ Ընկերութեանց բանալիք առաջին վարժարանը ո՞ր պիտի ըլլար, ո՞ր գաւառը պիտի յաջողէր յաղթանակի առաջին մրցանակը չահիլ, ահա խնդիր մը որ մտքերը կը յուզէր երկար ատենէ ի վեր, խնդիր մը՝ որու լուծմանը կը սպասէին Հայաստանի և Կիլիկիոյ գրեթէ բոլոր գաւառները և իւրաքանչիւրը կը բաղձար այդ բախտին ինքն արժանանալ. զի աւելի քան 80 խնդրագրեր ստացած էին Ընկերութեան հասցէին, որոնք՝ վարժարանի բացումը կը հայցէին իւրաքանչիւրը իր գաւառին մէջ։

Այսքան դիմումներու և խնդիրներու առջեւ բնականաբար դժուար էր ընտրութիւնը կատարել, և հարկ էր չրջահայեաց, բազմակողմանի ու հասուն խորհրդածութիւններէ վերջ միայն որոչումը տալ։ Այդ առաջին որոչումը հոգեբանական մեծ կչիռ ու ազդեցութիւն ունէր Ընկերութեան առաջին գործողութեան ձգելիք տպաւորութեանը վրայ, տպաւորութիւն մը՝ որ ընդհանուր գոհունակութիւն և յաջող սկզբնաւորութեան մը երաշխաւոր ուրախութիւնը պատճառելու ընդունակութիւնը պիտի ունենար։

Եւ ահա բոլոր այս տեսակէտները լիուլի գոհացնող ամենայաջող ընտրութիւն մըն է զոր կատարած է Միացեալ Ընկերութեանց Տնօրէն Ժողովը՝ Մշոյ աչխարհին չնորհելով առաջին մրցանակը, այսինքն որոչելով իր անդրանիկ վարժարանը բանալ Մուշ քաղաքին մէջ, կամ, աւելի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել, որոչելով վերաբանալ Մշոյ Ներսէսեան վարժարանը, որ Ընկերութեան առաջին չրջանին՝ մէջ բացուած էր արդէն և նուիրուած Ներսէս Վարժապետեան մեծ Պատրիարքին, բուն Հայկական Խնդրի հեղինակին սիրուն անուանը։

Մուչ, Տարօնի ոստանը, Մամիկոնեանց աչխարհը, Մեսրոպ Մաչթոցի, Խորենացիի և միւս թարգմանիչներու հայրենիքը ու Մեծն Սահակ Պարթեւ Հայրապետի գործունէութեան դաչտը և գերեզմանը պարունակող երկիրը ո՞ր հայու զգացմանց չպիտի խօսէր, ո՞ր հայու սրտին ծալքերը չպիտի յուզէր։ Հապա վերջին բռնապետական իր 20ամեայ չրջանին մէջ անոր կրած հարուածները, դիւցազնական դիմադրութիւնները և տուած անհամար զոհերը ո՞ր Հայու կարեկցութեանը, երախտագիտութեանը և հիացմանը արժանի ըլլալ չէին գիտեր։ Արդար հատուցում մը պէտք էր ընել այս համակրելի գաւառին, Սասնոյ դրացի այս նահատակավայրին՝ ընդհանուր հայութեանը կողմէ, որուն այս պարտքը այսօր մտաւոր ներկայացուցիչ և հաւատարիմ թարգմանը կը հանդիսանայ իրաւամբ Միացեալ Ընկերութիւնը երբ այնքան խմոտուած ու նպատակայարմար որոչումը կուտայ, այն է վերստին նուիրել Մշոյ իր Ներսէսեան բազմարդիւն վարժարանը, որ գոցուած էր միմիայն բռնակալութեան երեսէն և որ սակայն գոյութեան չրջանին մէջ այնքան օգտակար եղած էր Տարօնոյ գաւառին, Տարօնցիներուն աչխարհին մանաւանդ և Հայաստանի բոլոր գաւառներուն ընդհանրապէս։ Զի Վանայ վարժապետանոցի փակուելէն վերջ՝ Մշոյ Ներսէսեան վարժարանն էր Միացեալ Ընկերութեան ամէնէն փայլուն չրջանին բարձրագոյն կրթական հաստատութիւնը, ուսկից դուրս կուգային ամէն կարգի ուսեալ անհատներ, ի դատ գլխաւորաբար նաեւ ուսուցիչներ՝ որոնք տարածուեցան բոլոր չրջակայ երկիրները և ձեռք առին կրթութեան լոյս տարածելու հոգը մինչեւ Ռուսիոյ ու Պարսկաստանի սահմանագլուխները և մինչեւ Սեւ ու Միջերկրական ծովերու

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(60)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Զ.

ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Շուշանիկն,—այսպէս էր նրա անունը,—նկատելով մօր տխրամած դէմքը, ընկաւ նրա ծնկների վրայ և, նրա դողդոջուն ձեռքերը սեղմելով իւր բոցավառ չրթունքների վրայ, բացականչեց.

—Մայրի՛կ, սիրելի՜ մայրիկ, ինչու ես լաց լինում, եթէ դու լաց լինես, ես էլ լաց կը լինեմ...

—Մենք էլ լաց կը լինենք, — ձայն տուեցին երկու երեխաները, որոնք ապչած կերպով նայում էին այդ սրտաշարժ տեսարանի վրայ։

Երեխաների մայրը առեց նրանց, և այրուած սրտով դուրս եկաւ դահլիճից։

Տիկինը համբուրեց իւր դստերը, փայփայելով վերբարձրացրեց, և ասաց նրան.

—Գնա՛, սիրելի զաւակս, ասա՛, որ քաղաքապետին իմ մօտ կանչեն։ Ես նրա հետ չատ կարեւոր խօսելիքներ ունեմ։ Պատուիրի՛ր սպասաւորներին, որ ոչ ոքի չեմ ընդունում։ Իսկ եթէ տէր հայրը գալու լինի, նրան իմ մօտ թողնեն։

Օրիորդը կրկին անգամ համբուրեց մօր ձեռքերը և հեռացաւ։

Դահլիճում մնաց միայն տիկինը։ Ոչ մի ժամանակ նրա պայծառ խելքը այնպէս մռայլուած չէր եղել, որպէս այս առաւօտ։ Ոչ մի ժամանակ նա այնպէս անճարացած և այնպէս կաչկանդուած չէր եղել անհնարին դժուարութիւնների մէջ, որպէս այս առաւօտ։ Որքան մտածում էր, մի ոչ և է ելք չէր գտնում։ Մօր զգացմունքները մաքառում էին նրա մէջ։ Ի՞նչպէս ընդունել որդուն,—մոլորեալ որդուն, բայց, և՛—սիրելի որդուն։ Գիտէր թէ, ինքն յանձն առնէր հաչտուել նրա հետ, այն յուսով, որ իւր ազդեցութեամբ կարող կը լինէր ուղղել նրան, դարձնել նրան չար ճանապարհից։ Բայց կարո՞ղ էր հաչտուել նրա հետ ժողովուրդը։ Նա՛, որ յայտնի պատերազմ էր սկսել ժողովրդի դէմ, կամ հնազանդեցնելու նրան իւր չար կամքին և կամ սրի ճարակ տալու նրան,— կարող էր հաչտուել նրա հետ ժողովուրդը։ Այդ դա՛ռն, այդ ցաւալի մտքերն էին ալեկոծում նրան, երբ ներս մտաւ քաղաքապետը և, հեռուից մի քանի անգամ գլուխ տալով, մօտեցաւ, և լուռ, չուարեալ դէմքով կանգնեց տիկնոջ բազմոցի մօտ։

Չը նայելով տիկնոջ մի քանի անգամ կրկնած խնդիրքին, որ նստէ, և չը նայելով իւր հասակին, այդ զառամեալ ծերունին դարձեալ կանգնած մնաց ոտքի վրայ, պահպանելով աւանդական մեծարանքը դէպ ի յարգելի տիկինը։

—Ի՞նչ արեցիր, Գուրգէն, — հարցրեց տիկինը։

—Ամէն ինչ կարգադրուած է, տիկի՛ն, —պատասխանեց ծերունին տխուր ձայնով։ Ամէն ինչ այնպէս կը կատարուի, որպէս դու հրամայեցիր։

Նա սկսեց մի առ մի պատմել, թէ ընդունելութիւնը ի՛նչ կերպով կը կատարուի, կամ ի՛նչ կարգադրութիւններ են եղած։

—Դու կարծում ես, Գուրգէն, որ անկարգութիւններ չե՞ն պատահի,— հարցրեց տիկինը, դեռ ես ոչ բոլորովին հանգստանալով ծերունու տուած տեղեկութիւններով։

—Ես ոչ միայն կարծում եմ, այլ հաւատացած եմ, տիկի՛ն, որ ոչ մի անկարգութիւն չի պատահի։ Իրաւ է, մեր քաղաքացիք սաստիկ զայրացած են, բայց նրանք կը զսպուեն, իսկ երբեք տխրասպան չեն լինի։ Այդ ես գիտեմ, տիկի՛ն, հաստատ գիտեմ...

Վերջին խօսքերի միջոցին նա իւր գլուխը մի քանի անգամ դրական կերպով չարժեց, և ապա չարունակեց.

—Ի՞նչ եղաւ տէր հայրը, ուչացաւ տէր հայրը։ Նրա քարոզը չէեւ փոքր ինչ երկար տեւեց, բայց բոլորովին հանգստացրեց ժողովրդին։ Աւետարանից, մարգարէներից, առաքեալներից չատ օրինակներ բերեց։ Եկեղեցուց դուրս գալուց յետոյ, բազմութիւնը չէր հեռանում, խմբուած էին բակում, դեռ տաքացած կերպով վիճում էին։ Տէր հայրը մօտենում էր այս և այն խմբին, խօսում էր, խրատում էր և հանգստացնում էր։—Այն ուրիշ բան կը լինէր, տիկի՛ն, եթէ իչխանը պարսից զօրքերով մտնէր իւր քաղաքը. այն ժամանակ անհնար կը լինէր բնակիչներին զսպել։ Իսկ այժմ գալիս է մի քանի մարդիկներով միայն,— և հայ մարդիկներով։

—Բայց հայութիւնը ուրացած մարդիկներով... ընդհատեց տիկինը դառնացած կերպով։

Ներս մտաւ Դրան երէցը։

—Ահա՛ և տէր հայրը,— ձայն տուեց ծերունին։

Այդ ալեւոր քահանան, որ դեռ պահպանել էր իւր առոյգ հասակի թէ ուժը և թէ կենդանութիւնը, իչխանական տան երէցն էր։ Նա մօտեցաւ, ողջունեց և կանգնեց տիկնոջ մօտ։

—Նստի՛ր տէր հայր,—ասաց նրան տիկինը։

Նա նստեց և սկսեց հաղորդել իւր արած կարգադրութիւնները։

Վահանդուխտ տիկինը, իւր երկու երեխաների հետ, դուրս գալով դահլիճից, ուղիղ գնաց իւր սենեակը։ Երկու երեխաներից մեծը տղայ էր, իսկ փոքրը աղջիկ։ Տղան հասկանում էր, որ այն օր գալու էր հայրը, և դեռ յիչում էր նրան, երբ նա գնաց Պարսկաստան։ Երբ նստեցին,

—Մայրի՛կ,—հարցրեց տղան, իւր փոքրիկ թեւիկներով քարչ ընկնելով նրա պարանոցից,—հայրիկը այսօր կը բերէ՞ ձին։

—Ի՞նչ ձի,—ասաց մայրը տխուր ձայնով։

—Չէ՞ս յիշում, երբ հայրիկը գնում էր, ասացի՝ ինձ համար մի ձի բեր, պստիկ ձի. նա պաչ արաւ, ասաց՝ կը բերեմ, չատ պստիկ ձի կը բերեմ, ա՛յ, էսքան։—Նա ձեռքը բարձրացրեց ձիու մեծութիւնը ցոյց տալու համար։

—Մենք ձիաներ չատ ունենք, զաւակս,—պատասխանեց նրան մայրը։

—Մերոնքը մեծ են, չ՛ատ մեծ են, ես պստիկ ձի եմ ուզում, որ ինքս հեծնեմ։

—Ծառաները կը նստացնեն քեզ։

—Ես խօ Նուչիկ չեմ, որ ծառաները բռնեն ու դնեն ձիու վրայ. ես ուզում եմ ինքս նստել։

Նուչիկ փաղաքչական ձեւով կոչում էին նրա քրոջը, որի իսկական անունը Մինրանուչ էր։

Եղբօր նկատողութիւնը, երեւի, վիրաւորեց փոքրիկ Նուչիկին, որը ծուռ նստաւ թախտի կողքում դրած բարձերից մէկի վրայ և, կլորիկ ոտիկները չարժելով, ասաց.

—Տեսնո՛ւմ ես, ինչպէս հեծայ։

Մայրը երկուսին էլ գրկեց, համբուրեց, յետոյ յանձնեց դայեակներին, որ տանեն դրսում ման ածեն, որպէս զի իրան չը խանգարեն։ Ինքը մնաց միայնակ։

Դժբա՛խտ հանգամանքների դժբա՛խտ ամուսին... Որդիքը ուրախ էին հօր գալուստով, իսկ ինքը ուրախանալ չէր կարող։ Նա սիրում էր իւր ամուսնին, նա իւր մխիթարութիւնը միչտ նրա մէջ էր գտել։ Իսկ այժմ ո՞րպէս սիրել «ուրացողին», ո՞րպէս սիրել չարագործին։ Այդ միտքը կատաղութեան չափ ալեկոծում էր նրան,—ալեկոծում որ, որովհետեւ սիրտը և միտքը չէին հաչտւում միմեանց հետ։

Իւր զաւակներին հեռացնելուց յետոյ, նա գտնւում էր հոգեկան խորին տագնապի մէջ։ Ներքին կռիւը, զգացմունքների սաստիկ մաքառումը՝ դրել էին նրան տենդային հրաբորբոք դրութեան մէջ։ Ահ՜ա մի ժամ ես... ահ՜ա երկու ժամ ես... քաղաքի մանեակը պիտի քարոզէր բոթաբեր գալուստը, և ամեն ինչ պիտի վճռուէր նրա համար...

Նրա դրութիւնը նմանում էր դատապարտեալի վերջին րոպէներին, որ օրհասական յուզմունքների մէջ սպասում է, ահ՜ա բանդի դռները բաց կը լինեն, դահիճները կը մտնեն, և նրան կը տանեն դէպի կախաղանի ոտքը... Ինքը այդպէս պէտք է դիմէր այն մարդու գիրկը, որին ամբողջ աչխարհը մերժում էր։

(Շարունակելի)

եկեղեցիները, ո՛ւր որ հայ դպրոց մը կար։

Մշոյ Ներսէսեան այս վարժարանին ելած փայլուն շրջանաւարտներու թիւն ու անունները անկարելի է որ յիշելու չափ մտքի զօրութիւն և ուժ ունենամ. ուստի փորձ իսկ չեմ ըներ անոնց մէկ համառօտ ցանկը նշանակել հոս ակամայ մոռացումներու և զանցառութիւններու տեղի չտալու համար. բայց չեմ կրնար գէթ յաւերժայիշատակ Գալուստ Անդրէասեանը չյիշել որ կարճ ժամանակի մը մէջ իբրև գրագէտ ու խմբագիր՝ անկորնչելի համբաւ մը շինեց իրեն Հայ գրականութեան պատմութեանը մէջ և որուն վաղահաս մահը, արդիւնք բռնակալութեան երեսէն կրած հալածանքներուն, աքսորի ու բանտի, այնքան ցաւ պատճառեց ամենուս։ Նոյնպէս սիրտս չներեր անյիշատակ թողուլ նաև ողբացեալ Տիգրան Վարժապետեանը (Արեւելքի ընթերցողներուն խիստ ծանօթ Թղթակից Նարգիս), որ բոլոր իր կեանքը ուսուցչական ասպարէզին նուիրելով գաւառէ գաւառ շրջեցաւ անդադար՝ ուր որ կոչուեցաւ մինչև որ վերջապէս Վանայ Վարդավանքի պաշտօնավարութեանը մէջ կրթական պաշտօնին վրայ մեռաւ՝ հեռի իր ընտանիքէն ու սիրելիներէն, մեծ պարապ մը ձգելով իր ետևէն կրթական դաշտին մէջ։

Մշոյ Ներսէսեան այս վարժարանին մէջ (Զորոյ Թաղի բարձունքի վրայ) էր որ հաստատուած էր Միացեալ Ընկերութեանց Հայաստանի վարժարանաց ընդհ. տեսչութեան կեդրոնը, ուսկից իր հրահանգները կը ղրկէր նամակներով և հեռագիրներով։ Ընդհ. տեսուչ Մկրտիչ Սարգեան, այդ յաւէտ ողբացեալ և յաւէտ անմոռանալի ընդհ. տեսուչը, որ բռնակալութեան ամենէն առաջին զոհն եղաւ իր պաշտօնի կիրառութեան մէջ՝ ձերբակալուելով 1886ին, բանտէ բանտ փոխադրուելով, Ալաշկերտէն մինչև Կ. Պոլիս և անկէ ղրկուելով Աֆրիկեան Տրիպոլիս, ուր կեցաւ աքսորի մէջ 10 տարի և ապա նիւթական կարօտութենէ կաթուածահար մեռաւ ի դարձին Իզմիրի մէջ։

Մշոյ Ներսէսեան այդ վարժարանին մէջ էր որ պաշտօնավարեց անձնանուէրն Միհրան Տամատեան, որ ապա Սասնոյ լեռը քաշուեցաւ և իր միւս ընկեր Մուրատի հետ Սասնոյ Հերոս անուան արժանացաւ իր կրած նահատակութիւններով և առաջ բերած յեղափոխական շարժումներովը։

Չեմ ուզեր յիշել իմ անձնական յիշատակներս ալ այս վարժարանի տարեգրութեանց մէջ իբրև օգնական ընդհ. տեսչութեանը և բախտակից անոր կրած ձերբակալութիւններուն, բանտերուն և աքսորներուն, որոնցմէ փա՜ռք Աստուծոյ, ողջ ազատելով կ'ապրիմ ցարդ, բայց կրնամ անկեղծօրէն յայտարարել թէ բովանդակ Հայաստանի գաւառներուն մէջ որ պտտելու առիթ ունեցած եմ իբրև շրջուն տեսուչ Միացեալ Ընկերութեանը՝ ոչ մէկ գաւառ, Հայրենի երկրէս՝ Վասպուրականէն զատ, այնքան խորաքանդակ, այնքան անջինջ յիշատակներ ձգած է սրտիս ու հոգւոյս մէջ, որքան Մշոյ գաւառը իր անցեալի պատմական և ներկայի եղերական նկարագրովը, յիշատակներ քաղցր և յուզիչ, յիշատակներ հոգեցունց և սրտամորմոք, որոնք 22 տարի անցած ըլլալով հանդերձ՝ 22 ժամու թարմութիւն ունին մտքիս մէջ և այնպէս պիտի մնան ցմեռջ կեանքիս։

Արդ, այսքան յիշատակներով լի աշխարհի մը կեդրոնին մէջ այնքան յիշատակներով առլցուն վարժարանի մը վերաբացումը ամենամեծ ուրախութեամբ է որ կ'ողջունենք, և մեզ հետ անշուշտ ամէն ազգայիններ որ գիտեն թէ ինչ անցեալ ունեցած է անմահանուն Մամիկոնեանց աշխարհը և ի՛նչ ներկայ 20ամեայ այնքան հարուածներէ ետքը։ Ուստի կը շնորհաւորենք Միացեալ Ընկերութեան տնօրէն ժողովը այսքան ընտիր և պատշաճաւոր որոշմամբ մը հիանալի տպաւորութիւն մը թողած ըլլալուն համար իր առաջին գործունէութեանը մասին։ Եւ յայտնի է թէ առաջին տպաւորութիւնը մեծ ազդեցութիւն կ'ընէ։ Արդ, առաջին տպաւորութիւն մը ասկէ աւելի պատուական, յուսալից և քաջալերական չէր կրնար ըլլալ։

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՀԱՅ ՍԱՀՄ. ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԾՐԱԳԻՐ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

Յատակագիծ

Սահմանադրական իրաւունքներ

Հ. Ս. Ռ. Կուսակցութիւնը կ'ընդունի՝ իբրեւ Օսմ. Սահմանադրութեան երաշխաւորութիւն՝ հետեւեալ հիմնական սկզբունքները, որ անվերաքննելի և անբանաքարելի են։

Ա. Քաղաքային իրաւունքներ (Droits civils).— Հաւասարութիւն և Ազատութիւն։

Բ.—Քաղաքական իրաւունքներ (droits politiques).—Ժողովուրդի գերիշխանութիւն և ձայնի գերակշռութիւն։

Գ.—Պետական կազմ.— Խորհրդարանի օրէնսդիր իշխանութիւն և նախարարութեան պատասխանատուութիւն։

Դ.—Սահմանադրական ռեժիմ.— Սահմանադրութեան մասնակի կամ ամբողջովին դադարումը, ինչպէս նաև Սահմանադրական օրէնքին ամբողջական վերաքննութիւնը բացարձակապէս անկարելի է։

Քաղաքային իրաւունքներ

Ա.—Հաւասարութիւն

1) Հաւասարութիւն ամէն անհատի՝ պետութեան և օրէնքի առջեւ։

2) Հաւասարութիւն ամէն ազգութեան։ Ոչ մէկ ցեղ ու և է գերիշխանութիւն կամ առաւելութիւն չունի։

3) Քաղաքական իրաւունքները իրենց հակակշիռ ունին քաղաքացիական պարտականութեանց կատարումը (տուրք, զինուորութիւն, օրէնքի հնազանդութիւն).— Այդ պարտքերը չկատարող համայնքները կը կառավարուին առժամեայ և բացառիկ օրէնքներով։

4) Բոլոր օսմ. քաղաքացիները անխտիր, իրենց արժանիքին և ընդունակութեան համաձայն, պիտի կրնան պաշտօնի ընդունուիլ կառավարական բոլոր ճիւղերուն մէջ. (Ստորադաս պաշտօններու բաշխում՝ մրցումի դրութեամբ)։

Բ.—Ազատութիւն

1) Ազատութիւն ամէն անհատի՝ օրէնքի և հաւասարութեան սահմանին մէջ։

2) Անձեռնմխելիութիւն անձի, և անբռնաբարելիութիւն՝ բնակարանի, նամակագրութեան և սեփականութեան, (բացառութիւն՝ հանրօգուտ շինութեանց համար արդար հատուցումի փոխարէն սեփականազրկումը (expropriation)։

3) Ազատութիւն խղճի և պաշտամունքի։

4) Ազատութիւն խօսքի, մամուլի, հաւաքումի և ընկերակցութեան։ (Անդառնալի ջնջում գրաքննութեան։ Հաւաքումները՝ առանց զէնքի։

5) Ազատութիւն աշխատութեան, ուսուցումի և տեղափոխութեան (ջնջում ներքին անցագրի)։

Պետական կազմ

1) Օսմանեան Պետութեան վեհապետը կը կոչուի Կայսր Օսմանցիներու։

2) Վեհապետին անձին անձեռնմխելիութիւնը և անպատասխանատուութիւնը երաշխաւորուած են Սահմանադրութեամբ։

3) Կայսրը կ'երդնու յարգել Սահմանադրութիւնը և օսմ. ժողովուրդին օրէնքները։ Պահպանել օսմ. անկախութիւնը և հողային ամբողջութիւնը։

4) Կայսերական հրովարտակը, որ ժողովուրդին որոշման վաւերագիրն է, պարտի յետ-ստորագրուիլ ձեռնհաս նախարարին կողմէ՝ որ ասով պատասխանատու կը կանգնի։

5) Օրէնսդրական իշխանութիւնը կը պատկանի հաւաքաբար կայսեր և Խորհրդարանին (Երեսփոխանական Ժողով և Ծերակոյտ), իսկ ձեռներէցութիւնը՝ անջատաբար՝ իւրաքանչիւրին, ինչպէս նաև Նախարարական դահլիճին։

6) Կայսրը և Նախարարութիւնը կը ներկայացնեն գործադիր իշխանութիւնը։

7) Նախարարական առանձին և հաւաքական համերաշխ պատասխանատուութիւն Խորհրդարանին առջեւ. (դահլիճը պարտի Երեսփ. Ժողովին մեծամասնութիւնը վայելել)։

8) Նախարարական դահլիճը իւրաքանչիւր տարուան նախահաշիւը (budget) կը հրատարակէ, Խորհրդարանին վաւերացումը ստանալէ վերջ։

9) Խորհրդարանի անբռնաբարելիութիւնը հաստատուած է՝ անդամներուն իրենց պաշտօնին բերմունքով վայելած անպատասխանատուութեան սկզբունքին վրայ։

10) Երեսփոխանական Ժողովին անդամներուն թիւը կ'որոշուի 25000 օսմ. արու քաղաքացիի փոխարէն մէկ անդամի համեմատութեամբ։ Անդամները կ'ընտրուին ընդհանուր, հաւասար, գաղտնի և ուղղակի քուէարկութեամբ (suffrage universel)։ Միեւնոյն նահանգին բոլոր ընտրողական շրջանակները նահանգին ամբողջ երեսփոխանները միանգամայն կ'ընտրեն։ 21 տարին լրացուցած և քաղաքական իրաւունքներէ չի զրկուած ամէն օսմանցի այր ընտրող է իր բնակավայրին մէջ, իսկ 30 տարին լրացուցած՝ ընտրելի է իր բնակավայրէն ինչպէս նաև տարբեր շրջանակներէ։

11) Նախարարութեան դիմումին վրայ՝ վեհապետը կրնայ լուծել Երեսփոխանական Ժողովը, պայմանաւ որ մինչև երեք ամիս՝ նոր ընտրութեանց կատարումը հրամայող հրովարտակը միանգամայն հրատարակուի։ Միեւնոյն պատճառին համար՝ Երեսփոխանական Ժողովը մէկ անգամ միայն կրնայ լուծուիլ։

12) Ծերակոյտի անդամներուն թիւը Երեսփոխանական Ժողովին անդամներուն թիւին մէկ երրորդին հաւասար է։ Ծերակուտականները (40 տարին լրացուցած ըլլալու պայմանաւ) Բ. կարգի քուէարկութեամբ՝ Նահանգային Ընդհ. Ժողովներու կողմէ կ'ընտրուին, ինը տարուան ժամանակամիջոցի համար։ Ծերակոյտի անդամներուն մէկ երրորդը երեք տարին անգամ մը կը վերանորոգուի, առաջինը երկու անգամի համար՝ դադարեալները կ'որոշուին վիճակով։

13) Իւրաքանչիւր նահանգ կանխաւ կ'որոշէ տեղական զանազան ազգութեանց պատկանող խորհրդարանական ընտրելիներու թիւը, հիմ բռնելով անոնց իւրաքանչիւրին բնակչական համեմատութիւնը (prorata)։

ԱՆԱՏՈԼԸ

Նէօի Կազէդայի մէջ Տոքթ. Շ. Քեամիլ ստորագրութեամբ յօդուած մը կը խօսի Անատոլի հայաբնակ գաւառներուն կացութեանը վրայ, յիշելով Հայոց Պատրիարքարանին կողմէ Բ. Դրան մատուցուած տեղեկագիրը, յանձնաժողովի մը առաքման որոշումը, ազատութիւնը հռչակուելէն ետքը հայաբնակ գաւառներու մէջ անպատշաճ արարքներ տեղի ունեցած ըլլալու մասին հաղորդուած լուրերը, և ատոր փոխարէն Քիւրտերու այն յայտարարութիւնները թէ Հայերուն դէմ որ և է բռնաբարութիւն տեղի չունենար և թէ երկու տարրերը խիստ բարեկամական յարաբերութիւններ ունին։ Յօդուածագիրը կ'ըսէ թէ վերոգրեալ տեղեկագիրը կարելի է յար և նման նկատել անոր որ տասնըկու տարի առաջ Պատրիարքութիւն ընող արդի Պատրիարք Իզմիրլեան Սրբազան տուաւ՝ արթննալ չգիտցող Բ. Դուռը արթնցնելու նպատակով։ Այդ միջոցին Բ. Դուռ թէ՛ Պատրիարքարանէն և թէ օտար տէրութիւններէն տեսած այն ճնշումին վրայ թէ Անատոլի Հայերը կը հարստահարուին, բան մը ըրած ըլլալու համար, փախճանելով Շաքիր փաշայի նախագահութեամբ և Սկանիկի հիմակուան կուսակալ Տանիշ պէյէ, Մալթիոյ նախորդ կառավարիչ Հասիպ պէյէ և ուրիշներէ բաղկացած ու կատարեալ իրաւասութեամբ յանձնաժողով մը ղրկեց. նաև երկու խառն յանձնաժողովներ ալ ղրկեց, մէկը Սպարապետի Դրան ծախսերու վերատեսուչ Սաատէտտին փաշայի նախագահութեամբ՝ Տրապիզոնէն Էրզրում ու Վան երթալու և միւսն ալ Դ. զօրաբանակին հիմակուան հրամանատար Ապտուլլահ փաշայի նախագահութեամբ՝ Սամսունէն, Խարբերդ ու Տիարպէքիր երթալու համար։ Ատոնք վեց հարիւր տարիէ ի վեր տէրութեան հետապնդած սխալ ու կեղեքիչ վարչութիւնը հետապնդելով, մէկ քանի գիւղախումբերու կազմութենէն և պաշտօնեաներու փոփոխութենէն զատ հիմնական բարենորոգում մը չկրցան ընել։ Այդ երեք յանձնաժողովներուն ղրկած տեղեկագիրները նախարարաց Խորհուրդին և մասնաւոր յանձնաժողովներու կողմէ քննուեցան և վերջապէս, Նաթալենի սա խօսքը թէ «չկարգադրուելիք գործերը յանձնաժողովներու յանձնելու է» իրականապէս հաստատուեցաւ։ Յօդուածագիրը հաւանական կը նկատէ որ այս անգամ ալ նորէն յանձնաժողով մը ղրկուի, պաշտօնեաներ անուանէ կամ պաշտօնանկ ընէ և ծրագիրներ ղրկէ Կ. Պոլիս։ Ահմէտի, Պետրոսի, Եօրկիի և Մօրիզի հաւաքական քսակներէն եկած մեծագումար ճամբու ծախքերը կ'ելլան, եթէ ամսաթօշակի յաւելում ալ ըլլայ, միասր կրկնապատիկ կ'ըլլայ, ինչ որ աւելի դէշ է։ Տոքթ. Շ. Քեամիլ կը յարէ թէ սահմանադրական վարչութիւնը ընդունած և հռչակած Օսմ. Տէրութեան համար կիրառման մէջ մտածելիք խնդիրները ատոնք չեն։ Երկու Քիւրտ կրնան Հայ մը մեռցնել, ատոր մէջ ոյժը կը յաղթէ։ Երկու Հայ Քիւրտերը բարոյապէս կ'ոչնչացընեն. այդ ալ հաշուի չի կրնար առնուիլ։ Ատոնք հաւաքական կեանքին նիւթական պէտքերուն էական ու տեսական պայքարներն են. կեանքի պայքարը յաղթողին ազդեցութեանը տակ է։ Մարդկային հաւաքական կեանքը ասկէ զերծ չէ եղած և պիտի չկրնայ ըլլալ։ Կարգ մը բացառութիւններ, դէպի կատարելագործութիւնը նետուած արագ ու անվեհեր քայլեր մարդկութեան վաստող այդ սխալները կրնան կարգադրել. միջնորդը նորէն յաղթող մը կուգայ, որ իր ընդհանուր սրտերը եթէ կարենայ հիմնել բացարձակ ազատութեան վրայ, այն ատեն օգտակար կ'ըլլայ մարդկութեան։ Յօդուածագիրը կը յիշէ Միլլի Աշիրէթին պետ Իպրահիմը և կ'ըսէ.— «Անապատներու այդ խելացի մարդը, իր մարդերով Կ. Պոլիս եկաւ՝ մամուլը պաշտպանութեամբ նախորդ պալատականներու, որոնց կողմէ Անատոլի տրուած կեղեքիչ հարուածները ամէն մտածումէ վեր են. նաև ատոնց Անատոլի մէջ ունեցած համախոհներուն պաշտպանութեամբ։ Իպրահիմ Կ. Պոլսէն իր տեղը վերադարձին, իրեն բարի գալուստ մաղթողներուն լսաւ.— «Ես Կ. Պոլիսը տեսայ. բոլոր աւագանիին հետ տեսակցեցայ։ Ատոնց ամէնքն ալ շատ հեռու գտայ կառավարութեան իմաստութենէ և հանրային շահերու ծառայելէ։ Ամէնքն ալ ծախու առի, ինչ որ կ'ընէք, ըրէք. ինձ վստահեցէք. ես ձեզ կ'ազատեմ։» Այս յայտարարութիւնը գործնական կերպով հաստատեց տասնըութ տարի։ Այդ վայրենին եթէ իր արարքը կատարեալ ազատութեան համապատասխան վիճակի մը ենթարկէր, հիմա Տիարպէքիրի, Հալէպի, Մուսուլի և շրջականներուն մէջ անքանդելի համայնք մը պիտի կազմէր։» Յօդուածագիրը կը յարէ.—«Ատոնք և ատոնց պատճառները նախորդ վարչութեան օրով նկատողութեան չառնուեցան։ Յանձնաժողովներ և մարմիններ գացին, բան մը չկրցան ընել։ Բ. Դուռը չկրցաւ արդիւնք մը ձեռք բերել. հաւանական է որ ձեռք բերել գործին չէր գար և պիտի չգայ. կամ չի գիտեր և պիտի չկրնայ գիտնալ։ Բ. Դուռը պիտի չմտածէ թէ իւրաքանչիւրին՝ Մէհմէտին, Պետրոսին, Եօրկիին ու Մօրիզին զանազան բաղձանքներէն հաւաքական ու բարւոք արդիւնք մը չելլեր։ Պիտի չհասկցուի որ ի՛նչ որ ալ ըլլայ, ո՛րքան ալ փառայեղութիւն ցոյց տրուի, մարդկային ճշմարտութիւնը անայլայլելի է։ Ատոր դէմ նոյն իսկ եթէ գործադրուի Ներոնայի նախած ու փտած և իրեն համար ալ բոլորովին անօգուտ նկատուած սահմանադրական վարչութիւնը, դարձեալ օգուտ մը չունենար։ Քանի որ հարիւր տարի առաջ ծնողին հետ բաղդատելով այսօր ծնածին մէջ կատարելագործութիւն մը կ'ընդունուի, ուստի հարկ է որ հարիւր տարի, վաթսուն տարի և նոյն իսկ տասը տարի առաջ սահմանադրական վարչութիւն հաստատողներէն դիւրագոյն վարչութեան մը կազմութիւնը նկատողութեան առնուի և ատոր համար ալ պէտք է ընդունիլ որ իւրաքանչիւր անհատ, ընդհանուր ներդաշնակութիւնը պահպանելու պայմանով, ազատ ըլլայ իր փափաքներուն և պահանջումներուն մէջ։ Հակառակ պարագային մեզի համար ամէնէն սոսկալի օրինակը կ'ըլլայ Անգլիոյ կառավարութեան ամէն օրուան վէճերը Իռլանտացիներուն հետ։ Մենք Անգլիացիներուն չափ ո՛չ զօրութիւն ունինք, ո՛չ հարստութիւն և ոչ ալ դիրք։»

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Անցեալ օր ծանուցուեցաւ թէ ընտրական Թափօրի մը մասնակցող հայ եկեղեցականներէ մէկը պատերազմական պաշտօնարանին առջեւ բանախօսութիւն մը արտասանելով, գետինը համբուրած էր։ Թանին ըսելէ յետոյ թէ հայրենիքին նկատմամբ Հայոց ցոյց տուած այդ սէրը մեծապէս գնահատուած ու ներբողուած է իսլամ տարրին կողմէ, կը հրատարակէ Սկիւտարի Ֆէյզիյէ վարժարանի ուսանողներէն Սոգուլլըզատէ Իրֆան ստորագրութեամբ սա հեռագիրը.

«Հայրենիքի անունով կը խնդրենք որ մեզ իմաց տաք անունը հայ կրօնաւորներէն այն հայրենասէր անձին որ հայրենիքի մաքուր հողը համբուրած է, որպէս զի ընկերներուս հետ երթամ ու անոր ձեռքերը համբուրեմ։»

Թանին կ'ըսէ թէ այդ եկեղեցականին անունը ծանօթ չըլլալով կը ցաւի որ պիտի չկրնայ գոհացում տալ այդ փափաքին, որով վերոգրեալ հեռագրին հրատարակութեամբը կը բաւականանայ՝ հրապարակային շնորհակալութիւն մը ըլլալու համար։

—Գումգաբուի Յունաց եկեղեցիին Թաղական Խորհուրդը կը գրէ թէ Թուրք լրագիրներուն մէջ զինուորական նուագածուներուն անպատշաճ ընդունելութիւն մը եղած ըլլալու լուրը սխալ է, վասն զի քուէարկութեան կոխներուն պահուն ժողովուրդը իրարու «դո՛ւրս, դո՛ւրս» պոռացած պահուն այդ նուագածուները ժամանելով, ատոնց պատիւը կարծեր են թէ իրենց համար է։

—Երէկ ծանուցինք թէ Կ. Պոլսոյ երեսփոխաններուն համար քուէները երբ հաւաքուին, քուէատուփը մեծ Թափօրներով քաղաքին բոլոր փողոցները պիտի պտտցուի։ Այդ օրը բոլոր փողոցները դրօշներով պիտի զարդարուին և հանդէսը փառաւոր ընծայելու համար ամէն միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։ Թափօրը կազմողներուն թիւը մէկ քանի հարիւր հազար հոգիի պիտի հասնի, վասն զի ամէն կարգի զինուորներ, քուէարկութեան քննիչ մարմինները, թաղապետական բոլոր մարմինները, դպրոցականները, գաւառներու երեսփոխանները և ամբողջ Ազգը պիտի մասնակցին։ Հանդիսատեսներուն համար բարձրաւանդակներ պիտի շինուին։ Թաղապետական ամէն շրջանակ Թափօրներ պիտի ունենայ, որոնք պատերազմական պաշտօնարանին հրապարակին վրայ պիտի հաւաքուին, ուրկէ հսկայ Թափօր մը պիտի կազմուի։ Քաղաքապետութենէն քուէատուփը առնուելով օսմ. դրօշով մը պիտի ծածկուի և Թնդանօթի սայլի մը վրայ պիտի դրուի։ Թափօրէն ետքը նորէն Քաղաքապետութեան պաշտօնարանը պիտի տարուի։

—Արնաւուտքէօյի մէջ պատահած ընտրական դէպքերու մասին սա տեղեկութիւնները առնուած են.— Երկրորդ ընտրողներու քուէարկութիւնը աւարտած ըլլալով քուէատուփը Թաղապետական պաշտօնատունը տարուեցաւ. հոն տեսնուելով որ քուէթուղթերը տետրակներու արձանագրութենէն աւելի են, այդ առթիւ վէճ մը ծագեցաւ անցեալ օր։ Յոյները նախատեցին Հայոց մուխթարը՝ Մանուկ էֆ.ն և լեզուագարութիւն ըրին, բայց Մանուկ էֆ. կարեւորութիւն չտալով տունը գնաց։ Իրիկուան երբ դուրս ելաւ, նորէն անարգուեցաւ։ Այդ միջոցին Մանուկ էֆ. ձեռքը բալթօյին տակը տարած ըլլալով, կարծուեցաւ թէ զէնք պիտի գործածէ, որով Յոյները սկսան «կուլա՛» պոռալ։ Ոստիկանութիւնը միջամտելով ամբոխը ցրուեց։ Աւելի իրիկունը կարգ մը Յոյներ հաւաքուեցան Մանուկ էֆ.ի տանը առջեւ. ոստիկանները ուզեցին ցրուել, բայց կարելի չեղաւ։ Ամբոխը կոտրեց տանը դուռը։ Մանուկ էֆ.ի ընտանիքը սարսափեցաւ և ինք ալ տանիքին վրայ փախաւ։ Խնդիրը իմաց տրուեցաւ Բերայի կառավարչին, որ ոստիկաններ և հեծելազօրքեր ղրկեց. ատոնք տունը պաշարեցին և տունէն ներս մտած Յոյները դուրս հանեցին և տունը պահպանութեան տակ առին։ Մանուկ էֆ. զինուորներու հսկողութեամբ Բերայի ոստիկանատունը տարուեցաւ և ժողովուրդն ալ ցրուեցաւ։ Ոստիկանութեան նախարարն ալ Արնավուտքէօյ երթալով քննութիւն կատարեց։ Այդ դէպքին հեղինակ եղող կարգ մը Յոյներ ձերբակալուեցան։ Աւելորդ քուէթուղթերը ըստ օրէնի պիտի ջնջուին։

—Անցեալ օրը Պոլսոյ կողմը շարունակուեցին ընտրական Թափօրները, որոնց մէկ քանիին կը մասնակցէին հայ կրօնաւորներ։ Ֆէնէրի մէջ ալ անցեալ օրը նոյն հանդէսները կատարուեցան։ Յունաց Պատրիարքարանին առջեւ իսլամ կրօնաւոր մը և յոյն կղեր մը բանախօսութիւններ ըրին։ Տ. Եօաքիմ Պատրիարքին կողմէ ալ շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ։ Երէկ ալ Բերայէն Թուրք և հայ կրօնաւորներու առաջնորդութեամբ հսկայ Թափօր մը, նուագածուներու խումբերով, քուէատուփը պտտցնելով Բ. Դուռը գնաց, ուր բանախօսութիւններ արտասանուեցան։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՅՈՅԶԵՐԸ
ԵՒ „ՀՈՒԳՈՒՔԻ ՈՒՄՈՒՄԻԷ”

Հուգուգը Ումումիէ Յոյներու մասին խօսելով կ'ուզէ ուսումնասիրել անոնց արարքին հոգեբանութիւնը. Նոյն թերթը պարզելով ազատութեան, հաւասարութեան ու արդարութեան բարիքները և ըսելով որ Յոյները չեն կրցած ըմբռնել այդ պարագաները կը յարէ.—«Բայց մենք հիմա հասկցանք որ իր անհասկացողութիւնը, բարձր խակութիւնը կորսնցուցած այդ անմարդ տարրը մինչև որ գլուխին վրայ Թակ (Թոքմաք) մը չունենայ, հանգիստ պիտի չընէ։ Արդէն հասկցանք որ այդ պոռոտախօսներուն և անըմբռնելներուն ուրիշ վարչութիւն մը հարկ է։ Բռնապետութեան շրջանին մէջ երբ մենք և մեր բոլոր հայրենակիցները դանակներու, գնտակներու և բիրերու տակ իրարու ետև կ'իյնային, ծովերու տակ, բանտերու և աքսորավայրերու մէջ կը մեռնէին, Յոյները, զինուոր մը տեսնելու փախչելու համար ծակ մը փնտռող այդ գիլեցազոններ, շատ հանգիստ կ'ապրէին։ Յետոյ լաւ աչքով չդիտեցին այն Սահմանադրութիւնը զոր արիւնով գնեցինք և զոր ոգի ի բռին պիտի պաշտպանենք, նոյն իսկ մեր սահմանադրական կառավարութիւնը անարգեցին։ Յոյները ըսին մեզ.— «Հայերուն նուագածուներու խումբ ղրկեցիք. մեզի ինչո՛ւ չի ղրկեցիք։» Յոյներուն ալ նուագածուներու խումբ մը ղրկուեցաւ, սակայն «օքսօ» պոռալով անարգեցին մեր փառաւոր ու պատուաւոր զինուորները, զորս ոչ ոք կը համարձակի նախատել։ Կարգ մը վատոգի արարքներ ունեցան մեր մէկ նախարարին դէմ։ Մենք մեր ներողամտութեամբը «Հայտի, սու սու սիզէ ճապա» ըսինք։ Ատոնք անմոռանալի եղերերգութիւններ և տաղեր են. մենք նորէն պիտի լռենք, սակայն մինչև ժամանակ մը։ Ատոնց ուզածը իրենց ամէն գործերուն պէս մեքենայութիւն մը դարձընել է, պոռալով մեզ խաբել և իրենց ապօրէն խայտառակութիւնները մեզ ընդունել տալ։ Օսմանիէ Թեզքերէսիներուն ետևը «քուէ տրուած է» նշանակել տալ չուզելով, կը փափաքէին յիսուն հոգիի քուէները ընդունիլ տալ մէկ Օսմանիէ Թեզքերէով։ Խնդիրը իրենց դէմ գտաւ սահմանադրական ու հաստատուն կառավարութիւն մը. ամէն ոք, մեր հայրենակիցները և մեր կառավարութիւնն ալ ատոնց վրայ խնդացին. հիմակ ալ կ'ըսեն թէ օտար տէրութեանց պիտի դիմեն, աւելի պիտի ընեն, այնպէս պիտի ընեն եւայլն։ Այսինքն մեր նոր ազատութեան դէմ բացարձակ Թշնամութիւն կը հռչակեն. բայց բռնապետութեան ատեն այդ պէս ըրած չէին։ Ուրեմն մեր յոյն հայրենակիցները բռնապետութեան կուսակիցներն են։ Մենք հին Թուրքիան չենք։ Ո՛վ յոյն հայրենակիցներ. հասկցէ՛ք, իմացէ՛ք. ձեր չորս կողմը նայեցէք անգամ մը. յետոյ դեսպաններուն կրնաք դիմել։ Ամէն կողմ ազնուութեամբ պոռոտախօսութիւն մի՛ ընէք. ետքը մեր հարուածը շատ ծանր կուգայ։ Մենք Նեռօպոլիսներուն պէս ձեզ «չփակցած ադայ» չենք կրնար ըսել. միայն կ'ըսենք.— Դուք մեր ազատութեան, մեր սահմանադրութեան դէմ կը յարձակիք. քանի որ մենք դէշ մարդեր ենք եղեր, կրնաք ասկէ կորսուիլ և ուրիշ երկիրներ երթալ։ Մենք բռնապետական հին ատենին պէս չենք կրնար ձեզի հետ վարուիլ։ Ձեր ուզած երկիրը կրնաք հանգստութեամբ գաղթել. հոս յունական հող չէ, այլ օսմ. տէրութիւն է։ Մենք մէկ կը համբերենք, երկու կը համբերենք. եթէ պիտի գաք, եկէք. երկպառակութիւններ մի՛ յարուցանէք, վասն զի վերջ ի վերջոյ դուք պիտի կորսնցնէք։ Այդ պարագան փոքր հարցումով մը կրնաք հասկնալ։ Ըրածնիդ անիրաւութիւն է։ Այսօր մեր դաշոյնները և մեր սուրերը ոչ թէ հարստահարութեան խաւարով, այլ արդարութեան ու ազատութեան լոյսով լուսաւորուած են։»

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ
ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ Վ.ՍՀՄ. ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ

Փաշա՛,

Ամէն անգամ որ աղմկալից ժողովրդական նպատակաւոր հաւաքում մը տեղի կ'ունենայ քաղաքիս մէջ՝ այս կամ այն բանին դէմ բողոքելու համար, ինչպէս եղաւ ասկէ երկու երեք օր առաջ ընտրութեանց առթիւ զորս ապօրէնի գտնողներ եղան, Ձեր Վսեմութեան հրամանին վրայ զինուորական ջոկատներ կը հասնին և զինուած—իբրեւ թէ պատերազմի կ'երթան կոր—կը սկսին բազմութիւնը ցրուել։ Այս մեթոտը թէ՛ վտանգաւոր է, փաշա, և թէ մեծ տաղտուկ կը պատճառէ բանակին, և կը վտանգէ որ օրին մէկը զէնք գործածուի ժողովրդեան վրայ։ Երբեք խաղալու չէ ամբոխին գրգռութեան հետ և պէտք է հաշուի առնել որ, անոր մէջ կրնան ջղագրգռուած մարդեր գտնուիլ, որ տեղի տան խառնակութեանց։ Այս ամէն անպատեհութեանց առաջքը առնելու համար կը ներէք որ պզտիկ գաղափար մը ներշնչեմ Ձեր Վսեմութեան։ Եգիպտոսի մէջ գիտէ՞ք ինչ կ'ընեն Անգլիացիք երբ կը տեսնեն թէ ամբոխը մէկտեղ հաւաքուած հանրային անդորրութիւնը վրդովելու կը սպառնայ. փոխանակ հինգ հազար զինուոր ղրկելու անոնց վրայ, երկու հատ ջրհան կը ղրկեն և երկու ոստիկան, խորթում ի ձեռին, ջուր կը սրսկեն հաւաքուած մարդոց վրայ։ Փախչող փախչողի։ Հինգ վայրկեանի մէջ մէկը չի մնար հրապարակին վրայ։ Ոչ ոքի քիթը կ'արիւնոտի և ոստիկանութիւնը իր նպատակին հասած կ'ըլլայ։ Ջուրը մարդու վնաս չի հասցներ, բայց երբեք չի գիտցուիր թէ զէնքերէն ինչ կ'ելլայ, ինչ չելլար։ Եթէ գաղափարս լաւ կը գտնէք, առանց ինծի հարցնելու կրնաք գործադրել։

Յ. ԱԼՓԻԱՐ

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թանին կ'ըսէ թէ նախարարական փոփոխութեան մը լուրը ստոյգ հանգամանք մը ստացած է։ Քեամիլ փաշա և նախարարներէն մէկը և կամ մէկ քանին իրենց պաշտօններուն վրայ պիտի մնան։

—Սոֆիայէն կը հեռագրեն տեղական Թերթի մը թէ Պուլկարներուն վրայ յոռի տպաւորութիւն մը գործած է այն լուրը թէ Աւստրիա-Հունգարիա, Պոսնայի ու Հէրսէկի խնդրոյն համար եթէ կարգադրութիւն մը ըլլայ, պատրաստ է դեսպանաժողովին մէջ ոյժ տալ Բ. Դրան պահանջումներուն։ Հաւանական է որ Վիեննայի պուլկար գործակատարը այդ խնդրոյն համար Սոֆիա հրաւիրուի։

—Քաղաքապետութիւնը որոշեց Այասոֆիայի հրապարակին վրայ ազատութեան յիշատակարան մը կառուցանել։

—Իզմիրէն ընտրուած յոյն երեսփոխան Քարոլիտիս էֆ.ի համար կ'ըսուի թէ Աթէնքի համալսարանին ուսուցիչներէն ըլլալով, հելլէնական հպատակ է, որով անոր ընտրութիւնը օրինաւոր չի կրնար ըլլալ։

—Կ'ըսուի թէ պուլկար պատուիրակ Պ. Լիափչէվ մօտերս Սոֆիա պիտի դառնայ, բայց յարաբերութեանց խզուելուն համար չէ, վասն զի կ'ըսուի թէ յառաջիկային գոյանալիք համաձայնութեան հիմերը պատրաստուած են։

—Եէմէնի նահանգին մէջ Հուտէյտայէն մինչև Սանաա երկաթուղի մը պիտի շինուի։

—Մենաշնորհ խնդրուեցաւ տրամուայի անիւներով երկաթուղի մը հաստատելու Ֆընտըքլըէն կամ Գապաթաշէն մինչև Այազ փաշա կամ Թագսիմ։

—Դատական նախարար Հասան Ֆէհմի փաշա մէկ երկու օր է ի վեր իր պաշտօնատեղին չերթար, որով զրոյց ելաւ թէ հրաժարած է։

—Պոյաճըքէօյի մէջ Սղամազ անուն 70 տարեկան մարդ մը, ենթակայ եղած հիւանդութենէն յուսահատած, իր կեանքին վերջ տուաւ, լերան մէջ հագուստին վրայ քարեր լեցնելով ու ընկղմելով։

—Իսթամպօլ 1,250,000 կ'ենթադրէ Կ. Պոլսոյ բնակիչներուն ընդհանուր թիւը։

—Օսմ. կառավարութիւնը որոշեր է պաշտօնապէս մասնակցիլ Պրիւքսէլի 1910ի տօնավաճառահանդէսին։ Պրիւքսէլի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Պ. Ժորժ Վոքէլեր օսմ. գործակալ կարգուած է։

—Կ'ըսուի թէ Բանքէրի մէկ կոյս, անձնական գանձուն նախարար պիտի անուանուի։

—Զգեստեղէններ արանց, կանանց և տղոց համար, կահ կարասիներ և ամէն տեսակ գորգեր, մետաքսեղէն կերպասներ, կանանց նորաձեւութիւններ, գոհարեղէն, ժամացոյց, արծաթապատ սպասներ եւն. կը ծախուին 75է աւելի վաճառատուններու մէջ ՆԱՐՄԻՐ ԱԿՈՒՐ Ընկերութեան միջոցաւ։ 30—3

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԹԻՆԱ, 24 Նոյեմբ.— Խանիայէն կը հեռագրեն թէ Անգլիոյ հիւպատոսը նոյն քաղաքին իսլամ Երեսփոխաններուն յանձներ է յայտարարութիւն մը իբր պատասխան այդ երեսփոխաններուն կողմէ Անգլիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատունն ուղղուած յիշատակագրին, Նոյեմբ. 14 ամսաթիւով։ Այդ յիշատակագիրը կը բողոքէր Կրետէի միացման դէմ Յունաստանի հետ և գանգատ կը յայտնէր իսլամ տարրին կրած խժդժութիւններուն համար։ Անգլ. հիւպատոսին յայտարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ինչ որ ալ ըլլայ Տէրութեանց ու Բ. Դրան միջեւ կատարուած բանակցութեանց արդիւնքը, ազդուապէս պիտի պաշտպանուին իսլամներուն կեանքն ու ինչքերը։

ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԹ.— Ֆրանքֆուրթէր Ցայթունկ Կ. Պոլսէն ստացած հեռագիր մը կը հրատարակէ, որուն համաձայն, Թուրքիա պատրաստ է քանի մը միլիոն ֆրանք փոխ տալու Սեւ Լերան, որպէս զի իր սպառազինութիւնները շարունակէ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ.— Այսօր Սէֆարտի Եուտիները մեծ ցոյց մը կատարեցին, Երուսաղէմի կառավարչին բողոքելով ընդդէմ իրենց Պատրիարքին կամայական արարքներուն։

ՊԵՐԼԻՆ.— Պ. Քիտէրլէն Վախթէրի ու Պ. Ժիւլ Քամպօնի միջեւ այսօր ստորագրուեցաւ իրաւախոհութեան այն գիրը, որով Լա Հէյի Իրաւարար Ատեանին պիտի յանձնուի Քազապլանքայի դասալիքներուն գործը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.—Բէքինէն հասած լուրի մը նայելով, կռիւներ տեղի ունեցած են Հանքէնկի փողոցներուն մէջ։ Օտարականներէն ոմանք անգլ. Թնդանօթակիր մը ապաստանած են։

ՊԵՐԼԻՆ.— Վիլհէլմ կայսրը թեթեւ պաղառութեան մը հետեւանքով այսօր անկողնոյ կը ծառայէ։

ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱ.— Ապտիւլ Ազիզ, ընկերակցութեամբ ֆրանսական հիւպատոսին, Թանժէր մեկնեցաւ։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.- Լիթլ-Ռօքէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ երկու անգամ Թաթառ իջնելով քանի մը քաղաք քանդուեր են Արքանսասի հիւսիս-արեւմտեան կողմը։ Երեսուն հոգի սպաննուեր ու բազմաթիւ մարդիկ վիրաւորուեր են։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԶՈՒՏ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ԹԷՅԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄԱԳՐԻ-ԳԻՒՂԻ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

1908 Նոյեմ. 16 կիրակի ցերեկ ժամը ճիշդ 1ին (Ը. Ե.)

Ի ՆՊԱՍՏ

ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՀԱՅ ՍՈՎԵԼՈՑ

Կարգադիր Մասնախումբը ո՛չ մէկ ջանք խնայած չէ կարելի եղածին չափ փայլուն ընծայելու համար սոյն ներկայացումը, որ կը տրուի ի նպաստ Ազատութեան սուրբ դատին համար ապստամբութեան դրօշը պարզող անձնուէր Զէյթունցի հերոսներուն և հերոսուհիներուն, հիմա սովամահ վիճակի մը մատնուած։ Մագրիգիւղի ազգ. վարժարանի երկսեռ աշակերտներուն կողմէ պիտի ներկայացուի «Հայաստան, անօթութիւն, թշուառութիւն, յոյս և սէր» անուն Թատերախաղը մէկ արար. նոյնպէս «Զարդէն վերջ» մէկ արար։ Այս երկու Թատերախաղերէն զատ պիտի երգուին խմբերգներ և մեներգներ և պիտի արտասանուին ճառեր ու տրամախօսութիւններ։ Այս ճոխ յայտագրին մէջ կայ նաև

ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

որուն մասնակցողները յիշատակ մը պիտի տանին իրենց հետ։ Տոմսակին գինն է 1 մէճիտ և միանգամայն իբր կտրօն պիտի ծառայէ վիճակահանութեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ
Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Երէկ իրիկուան կողմ իրատէ մը համաւ Բ. Դուռ՝ Մեծ-Եպարքոսին ծանուցանող թէ՝ Ս. Պատրիարք Հայրը չաբաթ օր ժամը 9ին պիտի ընդունուի Սուլթանին կողմէ։

Վարչապետը այս իրատէն Պատրիարքարանի գործակատար Գամէր էֆ.ի միջոցաւ հաղորդեց Ս. Պատրիարք Հօր։

Ընդունելութեան առթիւ եղած կարկադրութիւնները երբեք փոփոխութիւն կրած չեն։ Ն. Ամենապատուութեան հրամանով հարկ եղած հրաւիրագրերը երէկ Պատրիարքարանէ ղրկուեցան ընդունելութեան մասնակցող եկեղեցական և աշխարհական անձնաւորութիւններու։

ՈՒՂԻ՛Ղ ՔԱՅԼ ԱՌՆԵՆՔ

Սխալ քայլ չառնելու համար բնականաբար։

Ազգ. Ժողովոյ վերջին նստին մասնագրութիւն յայտնուեր է Բնիկ Ցանձնաժողով մը կազմել Նախորդ Պատրիարքին վրայ եղած ամբաստանութիւնները քննելու համար յանուն Երեսփոխանութեան, Սահմանադրութեան որպէս թէ 6րդ յօդուածին տրամադրութեամբ։

Սահմանադրութեան 6րդ յօդուածը բան մը չի տրամադրեր հրաժարեցուցեալ կամ անկեալ Պատրիարքի մը դէմ. այդ յօդուածը բացայայտօրէն պաշտօնի վրա եղող Պատրիարքի մը համար է։ Օրմանեանի պարագան այս տեսակէն չի վերաբերիր կամ Սահ. 6րդ յօդուածին տրամադրութեան տակ չիյնար։

Օրմանեան, Ազգ. Ժողովէն մեղապարտ վճռուելէ առաջ, ժողովուրդին կամքովը իր պաշտօնէն հրաժարեցուցեալ կամ Պատրիարքութենէ ինկաւ։ Բնական է ուրեմն որ իբրեւ Պատրիարք չի կրնար ամբաստանուիլ Ազգ. Ժողովոյ առջեւ։ Ոչ ալ օրինի պաշտօնազուրկ Պատրիարքի մը՝ օրինաւոր ժողովէ մը ամբաստանուելու կամ դատուելու տրամադրութիւն մը չունի Ազգ. Սահմանադրութիւնը։

Օրմանեան, եթէ երբեք ամբաստանութեանց Բնիկ Ցանձնաժողովէն անպարտ հռչակուէր, վերստին Պատրիարք չպիտի ճանչցուէր. իսկ եթէ մեղապարտ՝ ինչպէս պիտի քաւէր իր յանցանքը կամ Ազգ. Ժողովը ինչ պիտի ընէր անոր։ Օրմանեանի ամբաստանութեան պարագան բացառիկ է... ճիշդ իր տասներկու տարուան Պատրիարքութեանը պէս։ Երբ Երեսփ. Ժողովը իր լռութեամբը հաստատած եղաւ Նախորդ Պատրիարքին պաշտօնանկութեան արդարութիւնը, որ գործադրուեցաւ մաս մը ժողովուրդի կողմէն՝ առանց սակայն մէկ անհատական բողոքի Հայ ժողովրդեան մէջէն, ուրեմն այսօրուան օրս ամբաստանեալ Պատրիարքին հետ գործ չունի, այլ Օրմանեան սրբ.ի մը դէմ է խնդիրը, սրբեպիսկոպոսի մը՝ որ կրնայ ամբաստանել իբրեւ հակասահմանադրական, ուխտադրուժ, ազգադաւ և եկեղեցաւեր, այլով բազմօք հանդերձ, և զայն քննել ու դատել հասարակ եղանակաւ, այսինքն՝ ի ձեռն Ազգ. Վարչութեան Խառն ժողովոյ, ինչպէս պիտի դատէր Առաջնորդ մը կամ պիտի հաստատէր Առաջնորդի մը պատիժը, Խառն ժողովէն անօրինուած ըստ օրինի։

Ուրեմն, երբ Ազգ. Ժողովը արժանի դատէ, եղած ամբաստանութեանց հետեւանօք, դատելու զՕրմանեան սրբեպիսկոպոս, պէտք է յղէ զինքը Խառն ժողովոյ ատեանը ի քննութիւն։ Երբ դատապարտուի, պատիժ դիւրին է. Պոլսոյ Պատրիարքը, Ազգ. Ժողովոյ Նախագահը, ձեռնհաս է փիլոնազուրկ ընել Օրմանեանը, և Ամենայն Հայոց Հայրապետին անկ է կարգալոյծ ընել Մաղաքիա սրբ.ը։

Սխալ քայլ չառնենք... ուղիղ քայլ առնելու համար բնականաբար։

Ց. ԴՈՒՐԳԵԱՆ

ՕԳՆԵՑԷՔ ԲԱՐԻ ԳՈՐԾԻՆ

Երկար տարիների տանջանքներից ու բազմաթիւ հալածանքներից, կեանքի, գոյքի և պատւի կատարեալ անպաշտպանութիւնից յետոյ վերջապէս Տաճկաստանի բոլոր ազգերը ստացան ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ։ Դրանով Հայ ազգի համար եւս սկսւում է ազատութեան մի շրջան, մտաւոր, բարոյական և տնտեսական բարգաւաճման մի նոր դարագլուխ։ Արդէն հարիւրաւոր անմեղ հայ պանդուխտներն ազատւում են, հազարաւոր դժբախտ գաղթականներ ուրախ սրտով և ապագայի պայծառ յուսով վերադառնում են դէպի իրենց Հայրենիքը—դէպի Հայաստան. կամ ցանկանում են վերադառնալ։ Ազգային թերթերից տեղեկանում ենք, որ դժբախտաբար դոցանից շատերը գտնւում են նիւթապէս չափազանց թշւառ վիճակի մէջ, կարօտ են օգնութեան։ Բոլորիս ազգային-բարոյական պարտականութիւնն է անպատճառ օգնե՛լ, որպէս զի մեր բազմատանջ տաճկահայ եղբայրներն ու քոյրերը վերադառնան Հայաստան, շէնացնեն իրենց քանդուած տունն ու օջախը։ Թող Ջուղայի յարգելի Հայ հասարակութիւնն եւս մասնակցի այս բարի գործին։ Ամսոյս 31-ին, Կիրակի օրը, Ս. Ամենափրկիչ վանքում հանդիսաւոր պատարագից յետոյ, ցանկացողները կարող են ստորագրել Ազգային Առաջնորդարանում։ Օգնեցէ՛ք որչափ կարող էք. ամենափոքրիկ դրամական նուէրն անգամ շնորհակալութեամբ կ'ընդունուի։

Աղօթարար
ԲԱԳՐԱՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
Առաջն. Փոխանորդ

Նոր—Ջուղա,

ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

Քաղաք. Ժողովը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Ստեփան Գարաեանի։ Ներկայ էին Տեարք Դր. Զօհրապ, Յրթ. Շահրիկեան, Մկրտիչ Մանուկեան, Միհրան Շիրինեան, Գէորգ Թօրգոմեան, Համբարձում Փօյաճեան, Յակոբ Փօլաճեան և Տօքթ. Սեղբոսեան։

1. Նորակազմ Տնտես. Խորհրդոյ անդամներէն Զգօն Խորասանճեան և Յակոբ Լսաեան հրաժարական մատուցած ըլլալով, ժողովը նոր ընտրութեամբ նոյն Խորհրդոյ անդամ ընտրեց Տեարք Արամ Թանիմճեան և Միրզա Մսերեան։ Նոյնպէս Ելեւմտից Հոգաբարձութենէն Մկրտիչ Եազմաճեան հրաժարած ըլլալով, ժողովը նոր ընտրութեամբ նոյն Հոգաբարձութեան անդամ կարգեց Արմենակ Խնճէեանը։ Նոյնպէս Նպաստից Ցանձնաժողովէն Եդուարդ Գարակէօզեան, Սիմոն Գույսբէյեան և Հէթում Սեթեան հրաժարած ըլլալով, նոյն Ցանձնաժողովին անդամ կարգեց՝ Մագաստ Շահպազ, Օննիկ Տէրունեան և Գրիգոր Մելքոն։ Նոյնպէս Ղալաթիոյ Կեդր. Վարժարանի Խնամակալութենէն հրաժարական մատուցած էին՝ Վահան Սուրէնեան, Արամ Հալաճեան և Թումիկ Կեսարեան. ժողովը նոր ընտրութեամբ Խնամակալութեան անդամ կարգեց՝ Լեւոն Նշաստաճեան, Տօքթ. Կ. Մուշթաքեան և Պետրոս Տէր Պօղոսեան։

2. Երեսփ. ընտրութեան առթիւ Բուլէյլի Հիսարի, Պօյաճը գիւղի և Նէնիքիւղի միացեալ թաղերու կողմէ մէկ երեսփոխանի ընտրութիւնը կատարուած և ընտրողական ժողովներուն կողմէ ղրկուած էր հաւաքական տեղեկագիր մը՝ ընտրութեանց առթիւ, ուրկէ կը տեսնուէր թէ քուէից առաւելութեամբ ազգ. երեսփոխան ընտրուած էր՝ Տիար Լեւոն Փափազեան։ Ժողովը սահմանադրապէս ստուգելով ըլլալ նորընտիր երեսփոխանին ընտրելութեան պայմանները որոշեց տեղեկագրել Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ։

3. Ըստ հրահանգի մայրաքաղաքիս թաղերէն՝ Կէտիկ Փաշայի, Գուզկունճուգ-Իճատիէի, Օրթագիւղի, Պէօյիւքտէրէի, Մաքրիգիւղի, Նարլը Գափուի, Սամաթիոյ, Թօփգափուի Թաղ. Խորհրդոց ընտրութիւնները կատարուած և ընտրողական ժողովներու կողմէ տեղեկագրուած էր արդիւնքը։ Ժողովը ուշադրութեան առաւ նոյն տեղեկագրերը և ստուգելով կատարուած ընտրութեանց օրինաւորութիւնը, հաստատեց զանոնք։

Որոշուեցաւ յառաջիկայ ուրբաթ օր ժամը 4ին ժողով գումարել Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ գումարումէն առաջ։

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԿԱՐԻՆ, 22 Հոկտ.

«Սանասարեան Աշակերտական Միութիւն»ը, վերածնութեան այս շրջանին, թուականն մըն ալ ինքը կը բանայ Սանասարեան Վարժարանի տարեգրութիւններուն մէջ։ Ստուգիւ Սանասարեանի վերածնութեան շրջանն է։ Ատեն մը, երբ ուսանողութիւնն ինքզինքը կաշկանդուած վիճակի մը մէջ կը զգար, երբ սովորական դասերէն դատ տարբեր միտքերով ու ձեռնարկներով չէր կրնար հետաքրքրուիլ, անդին միամիտ պըչանիներ առիթը կը գտնէին հարուածելու Սանասարեանի վարչութիւնն ու աշակերտութիւնը։

Սահմանադրութեան հռչակումին յաջորդող վերածնութիւնը, ինչպէս բնինք, արձագանգ գտաւ նաեւ Սանասարեանի ուսանողութեան մէջ, և Բարձրագոյն դասարանցիները իրենց շուրջը կը խմբէին բոլոր ուսանողութիւնը, անոնց զգացնել տալու համար թէ՝ իրենց պարտականութիւնները և թէ իրենց աշակերտական իրաւունքները, զորս հին րէժիմը ամէն բանի պէս բռնաբարած էր։ Կը յուսամ որ Ուսանողական Միութիւնն իր ումերով գործելու և առաջնորդուելու պատուախնդրութիւնը պիտի ունենայ։ Ամէն կողմէ հովեր կը փչեն. զգուշութիւ՛ն։ Խոհեմ շարժում և խորաթափանց շրջահայեցութիւն անհրաժեշտ են։ Սանասարեան Ուսանողական Միութիւնն իր առաջին ներկայացումով, զոր կազմակերպած էր բոլորովին իր նախաձեռնութեամբ, կը ստանար իր իրաւունքներէն առաջինը։ Պատմական ողբերգութիւն մը ներկայացուցաւ «Շուշանիկ» անուն. հեղինակն է Յակոբ Կարինեան, որ Թիֆլիսի մէջ ուսուցչութեան բրած է, և որ երեք արարուածով մեզ կը փոխադրէ Ե. դար։ Վարդան Մամիկոնեան, իր Շուշանիկ աղջիկը կնութեան կուտայ Վրաց թագաւորին։ Շուշանիկ հայ օրիորդին տիպարն է, ազնիւ հոգի մը, որ իր մէջ կը կրէ վեհանձն նկարագիր մը, անյողդողդ կամք մը, որ չի գիտեր տեղի տալ սպառնալիքներու, սուրի կամ հրացանի, բանտի տանջանքներու առջեւ։

Շուշանիկ անեղծ հաւատացող մըն է Աստուծոյ, և հակառակ անոր որ ան իր եղբայրներուն ու ծնողաց առջեւ կ'ուխտէ անդրդուելի մնալ իր կրօնին վրայ, սակայն Վրաց թագաւորը իր շահերուն բերումով կ'ընդունի Պարսիկ կրօնքը, կրակապաշտութիւնը, և որ կը ստիպէ իր կինը՝ Շուշանիկը հրաժարիլ իր դաւանական կրօնէն։

Վերջին արարուածին մէջ ենք։ Մութ բանտ մը, որ միայն մոմի մը աղօտ ու տժգոյն ցոլքերովը կը լուսաւորուի։ Անկիւն մը շղթաներու ծանրութեան տակ կը հեծէ Տիկին Շուշանիկ. իր մօտը վառող ճրագին պէս կը հատնի հետզհետէ։ Այս վերջին արարուածը, ամբողջութեամբ, Շիլլերի Մարիա Ստուարտը կը յիշեցնէ։ Թէեւ վերջին թատերախաղը անբաղդատելի առաւելութիւններ ունենայ։ «Շուշանիկ»ի ամբողջութիւնը պատմական գեղեցիկ կտոր մըն է, այժմէութիւն ունեցող։ Զմոռնամ ըսելու թէ բաւական յաջողութեամբ ներկայացուեցաւ աշակերտներուն կողմէ, որոնք չա՛տ լաւ յարմարցուցած էին հինգերորդ դարու հայկական տարազները, որչափ որ կարելի էր։ Հանդիսականները բոլորն ալ մտաւորով եկած էին. ամբողջ հասոյթը 10-15 ոսկի է զոր ուսանողութիւնը պիտի յատկացնէ աղքատիկ սաներուն զգեստին։ Հոս կրնամ աւելցնել, որ Սան. Ուսանողական Միութիւնը իր մէջ բաժնեգնի մը դրութիւնն ալ հաստատած է, որուն ամբողջութիւնը պիտի յատկացնէ գրքերու և թերթերու, չնայելով որ Սանս. Վարժարանը իր ճոխ գրադարանը տրամադրելի բրած է ուսանողութեան։ Այս վերջին ներկայացման միջնարարներուն, երաժշտական խումբ մը իր գեղեցիկ եղանակները կը հնչեցնէր սրահին մէջ, ջութակներու և դաշնակի ընկերակցութեամբ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

* * *

ՌՈԴՈՍԹՕ, 10 Նոյեմ.

Վերջացող շաբթուան մէջ մեր անմոռացելի նորընտիր Օսմ. Երեսփոխան Աթիլ պէյ և Յակոբ էֆ. Պապիկեան իրենց հրաժեշտի այցելութիւնը տուին. այս առթիւ Պապիկեան էֆ. մեր Լսարան-ընթերցարանի սրահին մէջ խումբ բազմութեան մը ներկայութեան առանձնասենութեամբ մը շնորհակալութիւն յայտնեց հասարակութեան և երկարօրէն բացատրեց հին ու նոր րէժիմները և յուսադրեց ժողովուրդը այն անհրաժեշտ բարենորոգումներու մասին զորս իրագործելու կոչուած է Խորհրդարանը և իր խօսքերը վերջացուց բուռն ծափահարութիւններու մէջ։ Լսարան-ընթերցատան նախագահ Տօքթ. Մովսէս Մալաքեան էֆէնտի նոյն հաստատութեան անունով շնորհակալութիւն յայտնեց՝ յաւելով թէ վստահ է Պապիկեան էֆ.ի կարողութեան վրայ և թէ ան լիուլի պիտի ջանայ իրագործելու իրմէ ակնկալուած հանրօգուտ արդիւնքները։

⁂ Երէկ լսարան-ընթերցատանս մէջ տեղի ունեցաւ Դ. ատենախօսութիւնը։ Համակրելի փաստաբան Շէրէֆ պէյ, որ Սահմանադրութեան հռչակման օրերուն առաջինը եղաւ քաղաքիս մէջ հայրենասիրական ցոյցեր կազմակերպող, հոծ բազմութեան մը ներկայութեան ատենախօսեց արեւելեան հարցին վրայ, պատմական օրինակներով և պատշաճ մէջբերումներով բացատրեց թէ ի՛նչպէս այդ յաւիտենական խնդիրը դարերէ հետէ գոյութիւն ունի։ Եւրոպական մեծ տէրութեանց և մանաւանդ Ռուսիոյ և Անգլիոյ մրցակցութիւնը աշխարհի ուշադրութիւնը միշտ վառ կը պահէ դէպի Արեւելքի անցքերը։ Պատմական երկար ապացոյցներով՝ Շէրէֆ պէյ ջանաց եզրակացնել թէ այդ խնդիրը այն ատեն միայն կրնայ վերջ գտնել, երբ Նորածին սահմանադրուած Թուրքիան ժողովուրդին կամքին համաձայն հիմնուելով լայնախոհ Սահմանադրութեան մը սկզբունքներուն վրայ, մէկ մարմին եղած, լրջութեամբ և շրջահայեցութեամբ տնտեսէ իր ամէն գործերը, որով պէտք պիտի չմնայ օտարներու միջամտութեան, որով նաեւ արծարծումն Արեւելեան մշտնջենի խնդրոյն։

⁂ Երէկ քաղաքս հասաւ տեղւոյս Խասսի վարժարանի նորընտիր տնօրէն Երուանդ էֆէնտի Տամկաճեան։ Առաջին անգամն է որ Հայ մը կ'անուանուի սոյն օրինակ կարեւոր պաշտօնի մը. Նախորդ րէժիմը իր խորութեան ճանկերը բացած էր ժամանակին կրթական գործերու մէջ, և յաճախ կարեւոր պաշտօններ անարժաններու վստահուած էին։ Ու մտածե՛լ թէ մտաւորական զարգացումն է որ ժողովուրդներու ապագան պիտի մարմնաւորէ։ Պետական վարժարաններու մէջ գտնուած հայ ուսուցիչներու ցանցառ թիւը ցարդ շատ սահմանափակ ասպարեզ մը ունէր իր առջին։

⁂ Ռոտոսթոյի մուհասէպէճիի օգնական Վասիֆ էֆ. այս օրերս Կարին կը մեկնի՝ տեղւոյն մէջ մուհասէպէճի միւմէյիզի կարեւոր պաշտօնով։ Վասիֆ էֆ. երկար տարիներէ ի վեր հոս հաստատուած՝ ուղղամիտ և անաչառ պաշտօնեայ մըն է և մեծ համակրութիւն շահած՝ տեղւոյս ամէն հասարակութեանց և մասնաւորապէս մեզ Հայոցս մէջ։ Բռնակալութեան շրջանին մէջ մեծամեծ դիւրութիւններ ընծայած է մեր ազգայիններուն։ Երբ անխղճօրէն արգիլուած էր Պոլսոյ երթեւեկութիւնը Հայերուն համար, Վասիֆ էֆ.ի անշահախնդիր միջամտութիւնը միշտ նպաստաւոր եղած է անցագիր ստանալու։ Կառավարական զեղծ ու կաշառակեր պաշտօնեաներու դէմ մաքառած է անվախ կերպով և յաճախ անոնց պաշտօնանկութիւնը կամ խապառ-փոխումը առաջ բերած է։ Իր կլիմայափոխական ձեռնհասութիւնը գնահատելով, այս անգամ դարձեալ կը հրաւիրուի հայաշատ կեդրոն մը, որպէս ի Կարին, ուր ապահով ենք որ մեր ազգայնոց սիրելի պիտի հանդիսանայ իր կատարեալ ուղղամտութեամբ, որուն այնքան կարօտը կը քաշուի ներքին գաւառներու մէջ։ Հայաբնակ վայրերը պաշտօնի կոչուող մեր խղճամիտ պաշտօնեաներու ցանցառ թիւին մէջ մխիթարական է տեսնել սոյն օրինակ անձերու անուանումը։

ԹՂԹԱԿԻՑ

* * *

Մ. ԱԶԻԶ, 29 Հոկտ.

Օսմ. Սահմանադրութեան առաջին ու գեղեցիկ պտուղը վայելեց Մ. Ազիզի ժողովուրդը։ Սահմանադրութեան բարեբաստիկ հռչակումէն օր մը յետոյ տեղւոյս ազգասէր ու կրթասէր ազգայիններէն Կարապետ էֆ. Կէմճեան իր քանի մը աշխոյժ ընկերներուն հետ ձեռնարկեց բանալ Ազգ. Լսարանը։ Ձեռնարկը առաջին առթիւ մեծ ընդունելութիւն գտաւ, ու ամէն կիրակի ազգ. վարժարանի ընդարձակ սրահը նեղ կուգար Լսարանի դիմողներուն։ Կարճ ժամանակի մէջ, Ազատ Լսարանին մուտքով անդամակցողներու թիւը մեծ համեմատութեան հասաւ, որոնք մասնաւոր քուէարկութեամբ հօթը անձերէ մարմին մը կազմեցին «Ազատ Լսարան»ը կանոնաւորապէս վարելու համար։ Ազատ Լսարանը ունեցաւ իր բգական բաժինն ալ և ընթերցարան մը։ Ամէն կիրակի ժամը 11ին (Ը. Ե.) եկեղեցիին զանգակը կը ղօղանջէ և վարժարանը, որ յատկացուած է ընթերցարանի համար, կը լեցուի հոծ բազմութեամբ։ Ժամու մը չափ կը զբաղին թերթերու և կարեւոր գիրքերու ընթերցումով։ Ժամը 12ին, եկեղեցիին մէջ կը սկսին Լսարանի բանախօսութիւնները։ Կեդր. վարժարանի երգեցիկ խումբը կ'երգէ գեղեցիկ կտորներ, գերմանական վարժարանի երաժշտ խումբն ալ իրենց ազնիւ ուսուցիչներուն հետ յաճախ կը մասնակցին կեդրոնականի սաներուն և կ'ածեն սիրուն եղանակներ ջութակի վրայ։ Ազատ Լսարանի և ընթերցարանի այս յաջողութեամբ քաջալերուած՝ եռանդուն և կրթասէր երիտասարդներէ հետզհետէ կազմուեցան հետեւեալ օժանդակ մասնախումբերը. — 1. Նուագախումբ, որ պիտի զարգացնէ ձայնական և գործիական երաժշտութիւնը, ունենալով իր տրամադրութեան տակ երգեցիկ խումբ մը մասնաւորապէս Լսարանին համար։ 2. Մատենադարանի մասնախումբ, որ պիտի ճոխացնէ ազգ. Մատենադարանը օգտակար թերթերով և պիտանի գիրքերով օժանդակելու համար ազգ. ընթերցարանին։ 3. Թատերական, որ պիտի ունենայ թատերական խումբ մը, ու պարբերաբար թատ. ներկայացումներ պիտի տայ ի նպաստ Լսարանին և վարժարանին։ Ասոր պիտի առաջնորդէ մասնաւորապէս Յակոբ էֆ. Գաֆէսեան, Ազգ. Մանկամարզարանի ուսուցիչ։ 4. Վարժարանի մասնախումբ, որ պիտի օժանդակէ Ազգ. Կեդր. երկսեռ վարժարաններու խնամակալութեան ու զանազան յարմար առիթներով և միջոցներով դրամ պիտի հաւաքէ ի նպաստ վարժարանիս։

Կեդրոնն Ազատ Լսարանը իր ծոցին մէջ միացուցեր է այսօր Խարբերդի Հայ Ազգութեան կրօնական յարանուանութեան երեք հատուածներն ալ, որոնք միահամուռ և միաժամ կ'աշխատին այս հաստատութեան զարգացման. իր ճիւղերը տարածեր է նաեւ արուարձաններուն և գիւղերուն մէջ ալ։ Ազատ Լսարանի վարչութիւնը անցեալ կիրակի հանգանակութիւն մը բացաւ ի նպաստ Մուշի և Սասունի կարօտեալներուն։ Հանգանակութեան արդիւնքը շուտով հասաւ ութը հարիւր ղրուշի, որ տակաւին կը շարունակուի։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ նախընթաց օր գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Սրբազան Պատրիարք Հօր և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Յանձնաժողովոյ անդամներէն Եդուարդ Գարակէօզեան, Սիմոն Գույսբէյեան և Հեթում Սեթեան էֆ.ները հրաժարած ըլլալով յանձնաժողովը խնդրեց Ս. Պատրիարք Հօրմէն, անոնց տեղ նորեր ընտրել տալ Քաղաք. Ժողովէն։

2. Յանձնաժողովը ի նկատի առնելով գաւառներու մէջ տիրող սովը, որոշեց անմիջապէս իր տրամադրութեան ներքեւ գտնուած նպաստներէ օգնութիւն մը փութացնել Մուշ, Վան, Բաղէշ, Կարին, Խարբերդ եայլն. ինչպէս նաեւ 200 ոսկի Զէյթունի, 100 ոսկի Հաճըն և 25 ոսկի Ֆրնուզ գիւղ։ Այս գումարները երէկ իսկ Պատրիարքարանէ ղրկուեցան իրենց տեղերը։

3. Զանազան Թաղ. Խորհուրդներ և անպաշտօն անձեր ժապաւէննալ տոմար կը խնդրէին Պատրիարքարանէն ի նպաստ Զէյթունի և կամ Հայաստանի այլ և այլ գաւառներու կարօտելոց հանգանակութիւն կատարելու համար։ Ժողովը փոխանակ ժապաւէննալ տոմարի, որոշեց 1. 2. 5. 10 և 20 ղրշ.նոց տոմսակներ տպել տալ և առաջարկողներու պարկեշտութիւնը և վստահելիութիւնը պաշտօնական մարմնոյ միջոցաւ ստուգելէ յետոյ, այս տոմսակներէն տալ, որոնք կնքուած պիտի ըլլան Նպաստից Յանձնաժողովին կնիքովը։ Այս առթիւ յանձնաժողովը դիտել տալով որ հրապարակին վրայ այս ու այն անձանց կողմէ առանց Պատրիարքարանի կնիքին տոմսեր կը շրջաբերուին ի նպաստ Զէյթունի սովելոց, հարկ դատեց թերթերու միջոցաւ ազդարարել որ ասկէ վերջ նուիրատուներ ուշադրութիւն ընծայեն և միայն Պատրիարքարանի նպաստից յանձնաժողովի կնիքով տրուած տոմսեր ընդունելի նկատեն։

4. Յանձնաժողովը գոհունակութեամբ տեղեկացաւ որ Ֆերիգիւղի Տիկնանց Միութիւնը 400 կտոր նոր զգեստներ և ճերմակեղէններ և 200 կտոր զգեստեղէններ հաւաքած է Մշոյ դաշտի մերկ կարօտեալներուն համար, որոշեց անմիջապէս ղրկել այս զգեստեղէնները Մուշ՝ նպատակին գործածուելու համար, միեւնոյն ատեն օրհնութեան գիր մը ղրկել տալով՝ քաջալերել յիշեալ տիկինները։ Նոյնպէս Տիմօթէքեայի Տ. Եղիշէ քահանան 131 կտոր հանդերձեղէն ղրկած էր. Յանձնաժողովը որոշեց ասոնք եւս ղրկել։

5. Յանձնաժողովին քարտուղար կարգուեցաւ Հրանդ էֆ. Մարգարեանը, որ արդէն նախորդ յանձնաժողովներու քարտուղարութեան պաշտօնները վարած էր կանոնաւորութեամբ։

6. Յանձնաժողովը որոշեց ասկէ վերջ, գործերու առատութեան պատճառով առայժմ շաբաթը երկու անգամ նիստ գումարել։

ՆԱԽՈՐԴ Պատրիարք Օրմանեան կիրակի գիշեր ձախ աչքին կողմէն կաթուածի մը ենթարկուեր է։ Անմիջապէս հիւանդին քով կանչուեր են Տօքթ. Օրմանեանն ու Տօքթ. Թորգոմեանը, որոնք հարկ եղած դարմանումները բրեր են։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ընտանիք մը, որ կը բաղկանայ երեք անդամէ, երէկ փոխանորդարանի ներկայանալով յայտնեց թէ կը փափաքին մայրենի եկեղեցւոյ գիրկը վերադառնալ։ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէւոնդ վրդ. հարկ եղած կանոնական ձեւակերպութիւնները կատարեց և օրհնեց յիշեալ ընտանիքը։

ԳԱՒԱՌԱՑԻՆԵՐԸ հետզհետէ Պատրիարքարան կը հասնին որպէս Ս. Յակոբայ որբանոցին մէջ պատսպարուելու համար։ Սակայն դժբախտաբար որբանոցը լեցուն է և կարելի չէ հոն մը որբ իսկ աւելցնել արդէն գտնուողներուն վրայ։

ԿԵՍԱՐԻԱՑ խաղամ կրօնաւորներու ու երեւելիներու 51 ստորագրութեամբ հեռագիր ղրկուած գիր մը կ'ըսէ թէ տեղւոյն Հայոց Առաջնորդ Տրդատ եպիսկոպոս արգելք կ'ըլլայ զանազան տարրերու միջեւ համաձայնութիւն ու միաբանութիւն գոյանալուն։ Կ'ըսեն թէ Առաջնորդին ազգին անտուկէն առած 4000 ոսկիին համար տարիներէ ի վեր եղած բողոքները Օրմանեան Պատրիարքին օրով անլսելի եղան։ Իզմիրլեան Սրբազան այդ մասին պէտք եղածը պիտի ընէ։ [illegible] Իզմիրլեան Ս. Պատրիարքին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այդ մասին։

ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՍՈՎԵԼՆԵՐՈՒՆ Ի ՆՊԱՍՏ.—Մհ. Ստեփան Մ. Մուրադեան 12 օսմ. ոսկի, Քերովբէ Մարգարեան 133 ղր., Պոլիկարպոս Թանիլա Սէյմին քաղաքի ազգայինները 45 ֆր., Ներսէսիւրէյիքէն հանգանակեալ՝ 6250 ղր.՝ նախաձեռնութեամբ Կ. Պօղոսեան, Գ. Ղազարոսեան, Օ. Քիւրտեան և Օ. Դաղլըրեան։ Պոլիկարպոս Կարա Սուբաշեանի քաղաքէն Նշանեան եղբարք 60 ֆր., Մէօլէզի ազգայինները 47 օսմ. ոսկի, Օննիկ էֆ. Թաշճեան 120 ղր., Արշակ էֆ. Ունճեան Ս. Պատրիարք Հօր այցելութեան առթիւ 1 օսմ. ոսկի։

Ի ՆՊԱՍՏ ԳԱՒԱՌԻ ՍՈՎԵԼՈՑ.—Եսկիշէհիրի ազգայինները և թուրք վաճառականները ձեռամբ Նազարէթ էֆ. Վարդերեանի 2160 ղր., Քիւմաջըի Թաղ. Խորհուրդը՝ տոմսակներու փոխարէն 540 ղրուշ։

ՍԷՕԼԷՕԶԻ ազգայիններուն կողմէ երեք տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին անդամները անձամբ Պոլիս գալով ներկայացան Ս. Պատրիարք Հօր և շնորհաւորեցին Ն. Ամենապատուութեան պատրիարքական և հայրապետական ընտրութիւնները։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Պօրտի ընկերութեան գանձապետ Մր. Բիթ երէկ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարք Հօր։

ՆՈՐ ՊՈԼՍԵՐԵՆԻ ԽՈՒԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Խօսք գիւղի մէջ ժողովրդային գրադարանի մը հաստատումը անհրաժեշտ նկատելով, քանի մը բարեխնամ հայրենակիցներ նախաձեռնութիւնը ստանձնած և հիմը դրած են «Հայկազեան» անունով գրադարանի մը։ Վստահ ըլլալով որ, ամէն մարդ համաձայն պիտի ըլլայ այս հանրօգուտ ձեռնարկին, այս առթիւ կուգանք հրաւիրել Պոլսեցնակ բոլոր Խօսպալցի հայրենակիցները, որ կարենան իրենց մասնակցութիւնը բերել գործին։ Ուրախ ենք ըսելու թէ տեղւոյս Խօսպալցի և ոչ Խօսպալցի հայրենասէր ազգայիններ բարեհաճեցան մասնակցիլ այս բարի նպատակին՝ դրամական և թէ արժէքաւոր գիրքերու կամաւոր նուիրատուութեամբ։ Լիայոյս ենք թէ մեր Պոլսեցնակ Խօսպալցի հայրենակիցներն ալ պիտի ջանան աջակցիլ սոյն օգտակար գործին։ Թղթակցութիւնները հետեւեալ հասցէին՝ 2410-3rd Avine. Votervlet. Troy-N. Y. U. S. A.

Կարգադիր յանձնախումբ
Հայկ. գրադարանի

ԵՕԱՆԷՍՔՈՒԻ ԿՏԱԿԸ

Այս հռչակաւոր կտակի մասին—որուն շուրջը անիքան աղմուկներ հանուեցան—վստահելի աղբիւրներէ առնուած մէկ քանի տեղեկութիւններ ոչ միայն ժողովրդեան այլ նաեւ Ազգ. Երեսփ. Ժողովին հաղորդելու և անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրելու պէտքը կը զգամ։

Եօանէսքօ՝ իր կտակը երկու մասի բաժնած է եղեր— Առաջինը, 180000 ֆր. կը վերաբերի իր բանաստեղծական աշխատասիրութեանց հրատարակման, իսկ երկրորդը, շուրջ 250000 ֆրանք՝ Զէյթունցիներուն։

Կտակին առաջին մասին գործադրութիւնը Տիար Բասմաջեանի յանձնուած է, և կը սիրենք յուսալ որ Տիար Բասմաջեան իրեն վստահուած աշխատութիւնը կը գլուխի կոր, թէեւ գոհ պիտի ըլլայինք եթէ այս նպատակաւ բրած իր աշխատութեանց մասին մեզի ալ քիչ մը տեղեկութիւն տար։

Թէ ի՛նչ պարագաներու տակ կտակակատար կարգուած է Թրքահայոց Պատրիարքը, հակիրճ կերպով պիտի բացատրենք։

Եօանէսքօ՝ իր կտակը իր ձեռքով պատրաստելէ վերջ, Բարիզի (ուր մեռաւ և թաղուեցաւ) Հայոց հոգեւոր հովիւ Տ. Վռամշապուհ քահանան իր քով կը կանչէ, խորհուրդ կ'ուզէ իրմէ թէ ո՛վ կարգէ կտակակատար, և կը յարէ թէ վստահ չէ ոչ Կիլիկիոյ և ոչ Էջմիածնայ կաթողիկոսութեանց, և ոչ ալ Երուսաղէմայ Պատրիարքութեան վրայ։ Եօանէսքօ չի փափաքիր նաեւ աւելցնելու թէ Պոլսոյ Պատրիարքութեան ալ այնչափ վստահութիւն ներշնչող պաշտօնական յարկ մը չէ։

Տ. Վռամշապուհ, իբր խորհրդատու, և անշուշտ բոլորովին կամ մասամբ անգիտակ Պոլսոյ Պատրիարքարանի մէջ անցած դարձածներուն, կը յանձնարարէ Եօանէսքօի որ Օրմանեանը, իբր օրուան Պատրիարքը, կտակակատար կարգէ, տրամադրելով թէ Պոլսոյ պատրիարքը վստահելի ըլլալէ զատ, իր գործառնութիւններն ալ խիստ և անշուշտ (!) ճակատ sակ կը գտնուին (!)։ Հետեւաբար խոհեմութիւնը կը պահանջէր որ Օրմանեան ըլլար կտակակատար։

Խնդիրը կը տեղեկագրուի Պատրիարքարան, և Օրմանեան չուշացներ... Օրհնութեան կոնդակ։ Ա՛լ անկէ վերջ անցած դարձածներուն կրկնութիւնը ընել՝ տաղտուկ և ձանձրոյթ միայն կրնայ պատճառել։ Ա՛լ կարդ. չենք ուզեր, սակայն, յիշել թէ կարգ մը ազգասէր (?) և արդարադատ (!) անձերու կողմէ հրապարակային քննադատութիւններ եղան այդ կտակին շուրջ որոնք սակայն շուտով ալ լռեցին։

Թէ ի՛նչ է կտակին երկրորդ մասին տրամադրութիւնը Զէյթունցիներուն համար, պէտք է հրապարակուի լաւ։ Առաջ թերեւս Զէյթունի բանն իսկ արտասանելու վախը կար. հիմա սակայն ատանկ վախ մը չկայ։ Կտակը մէջտեղ պէտք է ելլայ և յանձնի Ազգ. Ժողովոյ կարդացուի։ Եթէ իրօք մասնաւոր տրամադրութիւն մը կայ Զէյթունցիներուն համար, հարկ անհրաժեշտ և ստիպողական է անոր անմիջական գործադրութիւնը, մանաւանդ երբ Զէյթունցիք «Անօթի ենք» կ'աղաղակեն։

Ուր. օրուան օրակարգին մէջ նախորդ Պատրիարքին ինքնապաշտպանման պաշտօնագրին ընթերցումը և թերեւս անոր լուրջ վիճաբանութիւնն ալ տեղի պիտի ունենայ։ Արդեօք չպիտի գտնուի երեսփոխան մը որ Եօանէսքօի կտակը մէջտեղ հանելու ստիպողական առաջարկ մը ընէ և ընդունել տայ։ Զէյթունցիներուն անցեալը, ներկան և ապագան մտքի առջեւ բերելը ինքնին կը բաւէ այդ կտակը մէջտեղ հանելու և անոր գործադրութիւնը ստիպողաբար պահանջելու։

ՊԵՏՐՈՍ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

ԵՐԵԿՈՅԹ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Սկիւտարի ենթակոմիտէին նախաձեռնութեամբ հանդէս երեկոյթ մը սարքուած է ի նպաստ «Րաֆֆի» լսարան-ընթերցարանին։ Այս երեկոյթը տեղի պիտի ունենայ այս ուրբաթ գիշեր ժամը 3ին Նոյեմ. 14/27ին, Բողոքականաց ժողովարանին մէջ, Ասպայրի ակումբին երգեցիկ խումբին մասնակցութեամբ, ուր պիտի ատենախօսէ նաեւ Ընկեր Ռ. Զարդարեան և Սիամանթօի հատուածէն արտասանութիւն մը պիտի ըլլայ ընկեր Ենովք Շահէնի կողմանէ։

Կը սիրենք յուսալ թէ Սկիւտարցիք, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ պիտի փութան քաջալերել այսօրինակ ազգօգուտ ձեռնարկներ։ Մուտք 5 ղրշ.։

Ա. Զ. Դ.

Տօքթ. Յակոբ Եփրեմեան, վկայեալ Բարիզի համալսարանէ, որ Բարիզի հիւանդանոցներու մէջ վեց տարի ծառայած ըլլալով արժանաց չքադրամի արժանացած է, վերջերս մայրաքաղաք հասնելով կը դարմանէ ամէն ներքին և արտաքին հիւանդութիւններ։

Այցելուները կ'ընդունի Բերա, Շիշլի փողոց (Թագսիմ) իր բնակարանը 6 թիւ, միայն երկուշաբթի և չորեքշաբթի յետ միջօրէի (Ը. Ե.) 2էն 5, իսկ միւս օրերը ժամադրութեամբ։

Շաբաթ օրերը կէս օրէն վերջը մինչեւ երեկոյ աղքատաց համար ձրի։ 6—1

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ
ԵՏ Կ'ԱՌՆԷ ԻՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԹԷՀՐԱՆ, 25 Նոյեմ.— Շահին յայտարարութիւնը, որով կը հրամայուէր Խորհրդարանը չգումարել, ետ առնուեցաւ։ Կը կարծուի թէ Անգլիոյ և Ռուսիոյ ազդարարութեանց վրայ եղած է այդ բանը։

ԼՈՆՏՐԱ.— Երէկի Երեսփ. Ժողովին մէջ, Շահին յայտարարութեան մասին եղած հարցապնդման մը պատասխանելով, Սըր Էտուարտ Կրէյ յայտարարեց թէ Շահը ինքզինքը հակասութեան մէջ կը դնէ անգլիական և ռուսական կառավարութեանց կողմէ իրեն տրուած խորհուրդներուն հետ՝ ի նպաստ սահմանադրութեան պահպանման, և թէ իր ընթացքին պատասխանատուութիւնը ու առաջ գալիք հետեւանքները մի միայն Շահին վրայ կը ծանրանան։

ԹՐԻԷՍԹԷ.— Համալսարանի տեսուչը յայտարարութեամբ մը կը պախարակէ իտալացի ուսանողներու ընթացքը, որոնք վտանգաւոր զէնքեր գործածած են, և կը ծանուցանէ թէ ամենախիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին խռովութեանց հեղինակներուն դէմ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ռայխսթակը իր երէկի նստին մէջ զբաղեցաւ Ռատպօրի հանքային աղէտին նկատմամբ եղած հարցապնդումներով։ Քանի մը բանախօսներ վարչութեան վրայ յարձակում գործեցին, աղէտին պատճառ նկատելով զայն։ Ներքին և առեւտրական գործոց նախարարները այդ հարցապնդումներուն պատասխանելով, ի վեր հանեցին հանքագործներու պաշտպանութեան համար գոյութիւն ունեցող միջոցները։ Նաեւ յայտարարեցին թէ պատասխանատուութիւնները ճշդուելէ յետոյ, յանցաւորները խստիւ պիտի պատժուին։ Վիճաբանութիւնը այսօրուան յետաձգուեցաւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

12 Նոյեմբեր 1908

Օսմ. Միացեալ փոխառեալ պարտաթուղթ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ղ.	100 $18\frac{1}{2}$
» ամէնէն վար գինը	»	100 11
» » վեր »	»	100 22
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	100 $21\frac{1}{2}$

Բուլկի Եոկաթուղի

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	172 $\frac{3}{4}$
» ամէնէն վար գին	»	172 $\frac{5}{8}$
» » վեր »	»	173 —
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	172 $\frac{5}{8}$

ՎԱՃԱՌՈՒՄ Է
Արտասահմանում տպագրուած 96 գոյնով 63 × 50 սանտ. մեծութեամբ

ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Գեղարուեստական յայտնի պատկերը

ԳԻՆՆ Է 3 ՌՈՒԲԼԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՈՇՄԸ

ՈՐՊԷՍ ԶԱՐԴ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ Շղթայից կախելու համար	ԵՒ ՈՐՊԷՍ ԲՐՕՇԿԱ Կանանց համար
Գինն է ՈՍԿՈՒՑ 18 ր. 50 կ. ԱՐԾԱԹԻՑ 3 ր. 50 կ. Ճանապարհածախսով	Գինն է ՈՍԿՈՒՑ 15 ր. 50 կ. ԱՐԾԱԹԻՑ 3 ր. 50 կ. Ճանապարհածախսով

Դիմել՝ Russie, Tiflis, Veliaminovckaia 24 V. Vardanian 20—10

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ տպաւորող գաղթականներու զետեղման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ չշահող տոմսակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ տոմսակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունհինգը պարգեւներու եւ մորթիններու պիտի յատկացուի։ Ուստի սոյն վիճակահանութիւնը Հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմսակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, եւ ասոնցմէ 62,500 թիւ պարգեւ ու մորթի պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երեւի ասոր հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, եւ անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ եւ վեց հազար ոսկիի նշանաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմսակները զանազան տարբերութիւններ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ եւ մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմսակին գին նշանակուած է երկու օսմ. ոսկի, կէսին՝ մէկ օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի եւ մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմսակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ եւ մէկ ութերորդ տոմսակներուն մէկ մասը չորս թիրաժի յատուկ երեքական կտորի բաժնուած է։ Յիշեալ կտորակաւոր տոմսակները՝ մէճիտիէն 19 ղրուշի հաշուով՝ կէս տոմսակներուն գինը 72 ղրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 36 ղրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 18 ղրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիէն եւ [illegible] մասնաճիւղէն մեծաքանակ տոմսակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ 0/0ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն 0/0ին 8, 2001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ 0/0ին 9. 3001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ 0/0ին 10ը, եւ 10,001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ 0/0ին 12. առաջին թիրաժը պիտի կատարուի 1324 դեկտ. 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուակալին եւ [illegible], հաշուակալութեանց Ատեանին եւ Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր ժողովոյ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգումար.	Բ. ԹԻՐԱԺ (Ապրիլի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգումար.	Գ. ԹԻՐԱԺ (Մայիսի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.
1	600000	600000	1	300000	300000	1	300000	300000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000	3	40000	120000
2	40000	80000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	20000	100000	15	10000	150000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000	3150	200	630000
3150	200	630000						
3500		2170000	3500		1710000	3500		1710000

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.	Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.	Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.
1	300000	300000	1	300000	300000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1810000

Է. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ.ի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.	Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտեմբ.ի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.	Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմբերի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.
1	400000	400000	1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000	3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ.ի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.	ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունվ.ի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.	ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետրվ.ի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմր.
1	500000	500000	1	600000	600000	1	1200000	1200000
1	200000	200000	1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	2	40000	80000	1	300000	300000
5	20000	100000	5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	50	4000	200000	20	40000	800000
275	400	110000	275	400	110000	65	20000	1300000
3150	200	630000	3150	200	630000	300	10000	3000000
3500		2070000	3500		2170000	750	4000	3000000
						1250	800	1000000
						21600	200	4320000
						24000		17020000

ՀԱՍՈՅԹ	Ոսկին 100էն	ԾԱԽՔ	Ոսկին 100էն
Ներքանչյալը երկու օսմ. ոսկի արժէքով հրապարակութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմսակներուն փոխարժէքը	50,000,000	Շահող թիւերուն համար տրուելիք հարիւրին 75ը	37,510,000
		Գաղթականներու [illegible] պատկանած հարիւրին 17ը	8,500,000
		[illegible] եւ վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000		50,000,000

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՔՈՒՔՕՆՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Համիտիէ Ճատտէսի, 24 Պէօրիւլիւ խան, ՊՈԼԻՍ

Ձմրան եղանակին առթիւ այս շաբթու տասը հազար քուբօն հասած են եւ իրենց իրական արժէքին գրեթէ կէս գինովը պիտի ծախուին

4000	2000	2000
քոսթիւմցու	բալթօ	բանթալօնցու
500	1000	500
սեւ ու կապոյտ քուբօններ	ժիլէցու	քոսթիւմ-թայեէօրներ

Գիները որոշ են եւ իւրաքանչիւր քուբօնի վրայ նշանակուած։ Միակ այցելութիւն մը կը բաւէ համոզուելու համար թէ կերպասներուն տեսակը ո'րքան [illegible] է եւ գիները ո'րքան չափաւոր են։ Գնուած ամէն կերպաս, երբ յաճախորդին անհաճոյ թուի, 48 ժամէն ետ կ'առնուի կամ փոխարժէքը կը վճարուի։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ՄԻՆՉԵՒ ԺԱՄԸ 10 (Ը. Թ.)

10—3

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Բաժ. Երկաթուղիներու Վիճակահանութիւնք

Ազդ. — Բաժ. Երկաթուղիներու 233րդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 1908 նոյեմբ. 18/1 դեկտ.ին ժամը 10ին, կէս օրէն յառաջ, Հանր. Պարտքի Վարչութեան կեդրոնատեղին, աջակցութեամբ եւ [illegible], Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութիւններուն եւ Օսմ. Կայս. Պանքայի ներկայացուցիչներուն։ 5—1

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութիւնը նուաղուրդի կը դնէ 200 կտոր ֆիլիտա չամ քիւթիւք, 400 սարը չամ քիւթիւք, 300 քարա չամ քիւթիւք, 125 քարա աղաճ քիւթիւք, 250 քեօշնէր քիւթիւք, 500 քարա աղաճ համըլ, 120 մէչէ քիրիշ, 50 մէչէ քիւթիւք, 400 մէչէ վորտին, 60 մէչէ չիթօլիք, 1500 մէչէ խօշլամա, 100 տիչ պուտաք համըլ, 250 մէչէ ալթըլըք, 250 մէչէ պէշլիք, 450 մէչէ էյրի, 50 մէչէ բրաչօլ, 750 քալաս։ Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ սոյն նուաղուրդին, կրնան տեղեկութիւն առնել, վարչութեան դիմելով։ 6—1

ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ազդ.—Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան Գ. Գ. բաժնետէրերուն կը ծանուցուի թէ կանոնագրին 33, 34, 35, 36 եւ 37րդ յօդուածներուն տրամադրութեանց համաձայն, հրաւիրուած են արտասովոր նիստ մը գումարել դեկտեմբեր 10/23ի չորեքշաբթի օրը կէսօրէն երեք ժամ ետքը, Ընկերութեան կեդրոնատեղին՝ Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, խորհրդակցելու համար սա կէտերուն վրայ. —Ա. Ընկերութեան դրամագլուխին յաւելումը եւ վարչական Խորհուրդին տրուելիք արտօնութիւնը՝ իր ուզած եղանակով նոր բաժնեթուղթեր շրջաբերութեան հանելու՝ կանոնագրին եւ օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն։ Բ. Հաշիւներու համար երկու [illegible] անուանում։ Գ. Գ. Գ. բաժնետէրերէ անոնք որ ամէնէն քիչ տասը բաժնեթուղթ ունին եւ այդ ժողովին ներկայ գտնուիլ կ'ուզեն, պարտաւոր են գումարումէն տասը օր առաջ՝ այսինքն մինչեւ նոյ. 30/13 դեկտ. կէսօրէն մինչեւ չորս ժամ ետքը իրենց բաժնեթուղթերը յանձնել Կ. Պոլսոյ մէջ Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բարիզի մէջ Օսմ. Պանքային ճիւղը եւ Պրիւքսէլի մէջ՝ Բէս Ժէնէրալ տը Բէլժիք է տը Տէբօզի։ Այդ յանձնումին առթիւ դրօշմի տուրքը կը պատկանի յանձնողին։

Կ. Պոլիս 7/20 նոյ. 1908

4—5 Վարչական-Խորհուրդ

PHŒNIX ASSURANCE LD. Cº

"ՖԻՆԻՔՍ,,

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ եւ փութաջան մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի եւ կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ եւ շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է
ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ

Ցարդ վճարուած է աւելի քան 27000000 անգլիական ոսկի։

Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ եւ գաւառաց
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիքթալիս խան, Պանք Օրոմանի մոs,
Ղալաթիա։

Փոխ գործակալ ի Պոլիս
Ֆնտգլեան խան ՃԻՎԱՆ ԹԵՔԼԵԱՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կառախմբերու երթեւեկ. 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ

ՔՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼՂՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կայարան		Կռխմբ. 623 Առաջ. եւ Երկր. Կարգ
Գոնիա	մկն.	12 30
Գօչին խան		1 01
Ջումրա		1 45
Արբգ Նօրէն		2 13
Մանտասուն		2 42
Գարաման	ժմն.	3 13
	մկն.	3 28
Սիտրովա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 05
Պուլկուրլու երեկոյեան	ժմն.	6 20

ԴԱՐՁ Կայարան		Կռխմբ. 624 Առաջ. եւ Երկր. Կարգ
Պուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէյլի	ժմն.	6 53
	մկն.	8 50
Ալաճա		9 17
Այրանճը-Տէրպէնտ		10 01
Սիտրովա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 07
	մկն.	11 22
Մանտասուն		11 55
Արբգ Նօրէն		12 24
Ջումրա		1 —
Գօչին խան		1 36
Գոնիա երեկոյեան	ժմն.	2 05

50—41

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըր խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիֆ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սառօք, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10.
Պոլիս, Ապոտ պէյ եւ Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այվէլօղլու, Եմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մոտա ճամբուն.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Ի. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբուն, Թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ըէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Ստեֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼՅԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեա

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառք. 223 խառն Առ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 224 խառն Իրկ. ժ. վ.
12 —	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	»	Կէօքճէ Քըշըք	մկն.	2 20
1 39	»	Սազօնճը Պունար	»	1 38
2 33	»	Ալաեունտ	»	12 42
3 14	»	Ջէքիւրլէր	»	11 53
4 11	»	Տէօյէր	»	11 05
4 40	»	Իհսանիյէ	»	10 20
5 04	»	Համամ	»	9 53
5 14	»	Կազլիկէօլ համամ	»	9 44
5 41	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	»	Պէօյիւք Զօպանլար	»	8 20
7 36	»	Չայ	»	7 33
8 21	»	Իսհագլու	»	6 40
8 45	»	[illegible]	»	6 15
9 16	»	Աք Շէհիր	»	5 53
9 48	»	Ագարի քէօյ	»	5 13
10 30	»	Ջավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	»	Իլկին	»	4 03
11 55	»	Գատըն-Խանը	»	3 09
12 50	»	Սէրայ-Էօնիւ	»	2 27
1 22	»	Մէյտան	»	1 47
2 22	»	Բունար-Պաշը	»	12 42
3 —	ժմն.	Գոնիա	մկն.	12 —
Իրիկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք. 122 առ ն Առ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 121 խառն Իրկ. ժ. վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24	»	Ալբիւ Քէօյ	»	9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	»	Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	»	Պէչէր	»	7 4
5 35	»	Սապոլէր	»	6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	»	Բօլաթլը	»	5 16
8 21	»	Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	»	Սինճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն.	Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
Իրիկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք. 424 խառն իրկ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 421 խառն Առ. ժ. վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱԵՈՒՆՏ - ՔԻՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ Կայարան		Կռ 322 խռ. Առ. ժ. վ.	324 խռ. Իր. ժ. վ.
Ալաեունտ	մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա	ժմն.	2 55	1 05

ԴԱՐՁ Կայարան		Կռ 321 խռ. Առտ. ժ. վ.	323 խռ. Իր. ժ. վ.
Քէօթահիա	մկն.	2 —	12 05
Ալաեունտ	ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. ժ. վ.	Թ. 46 խռ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. Թ. 41 խռ. ժ. վ.	Թ. 43 խռ. ժ. վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Գատըքէօյ [illegible]	ժմն.	4 44	առ. 11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճըլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարըմճա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Չիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Պէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սափանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Ալ Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Պօզէիւք	»		12 24
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48
1 29		»	Չուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ԹՈՄԱՍ ՔՈՒՔ ԸՆԿ.

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
[illegible]	1069	[illegible]	4311	[illegible]	1531	[illegible]	3709	[illegible]	1119
[illegible]	3607	[illegible]	938	[illegible]	3720	[illegible]	3557	[illegible]	1756
[illegible]	1541	[illegible]	2233	[illegible]	1600	[illegible]	1057	[illegible]	119
[illegible]	2277	[illegible]	1712	[illegible]	595	[illegible]		[illegible]	1203
[illegible]	1822	[illegible]	504	[illegible]	2354	[illegible]	3419	[illegible]	1523
[illegible]	1254	[illegible]	2464	[illegible]	5540	[illegible]	1933	[illegible]	1545
[illegible]	4481	[illegible]	1620	[illegible]	1080	[illegible]	4100	[illegible]	3397
[illegible]	1871	[illegible]	1841	[illegible]	1058	[illegible]	4096	[illegible]	1479
[illegible]	1837	[illegible]	954	[illegible]	2257	[illegible]	1555	[illegible]	342
[illegible]	1944	[illegible]	1828	[illegible]	1700	[illegible]	1697	[illegible]	1914
[illegible]	1094	[illegible]	349	[illegible]	1058	[illegible]	510	[illegible]	1339
[illegible]	2729	[illegible]	1582	[illegible]	2272	[illegible]	3329	[illegible]	2391
[illegible]	1881	[illegible]	3060	[illegible]	1643	[illegible]	1553	[illegible]	1350
[illegible]	4235	[illegible]	1143	[illegible]	3191	[illegible]	1618	[illegible]	1900
[illegible]	2905	[illegible]	1011	[illegible]	724	[illegible]	1789	[illegible]	
[illegible]	895	[illegible]	1895	[illegible]	1272	[illegible]	136	[illegible]	

Ընդհանուր վաճառացոյց Հըլէն հոս հասած են.
Այկէրօ չոգենաւը, նաւապետ Հէք.
Միֆաւսօ չոգենաւը, նաւապետ Թօրը։
Ընդհանուր վաճառացոյց Հըլէն հոս կը սպասուի
Բասրէլլօ չոգենաւը, նաւապետ Ռուպէրտի, դեկտ. 8ին

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՖ ԷՆՐԻՔՕՏ
Թիւ 22—24, [illegible] խան, Ղալաթիա 19 50—37

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

Medaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants
HENRI NESTLÉ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

իրենին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50—44

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութ.

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկք Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Իսմայիլիա» շոգենաւը, նաւապետ Անտէրսըն, կիրակի, 29 նոյեմբեր 1908 (Ն. Տ.) կէս օրին Աղեքսանդրիա [illegible] 1 դեկտ. 1908 (Ն. Տ.) [illegible] ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր եւ Պիրէա։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Սափարի» շոգենաւը, նաւապետ Ֆինտլէյ Դեկտ. 5ին [illegible] Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միթիլէն Իզմիր, Սաքըզ, [illegible], Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ եւ Աղեքսանդրիա։

ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԳԻԾ

Արագ երթեւեկ Կ. Պոլսոյ եւ Տրապիզոնի միջեւ

«Մէնզալէ» շոգենաւը, հինգշաբթի, 3 դեկտ., առաւօտեան ժամը 12ին պիտի մեկնի Տրապիզոն, հանդիպելով Ինէպօլի, Սամսոն, Կիրասոն եւ Ռիզէ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ [illegible], Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան.

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նայդօգրիս
Մինիս	Էմէյսիս
Ռամսիս	Օզիրիս
Թէյպըր	Մօերիս
Նարպօն	Ֆայլէ
Նավարին	Ֆարօս
	Թէպըս

[illegible]

Դիմել առ Յ. Վ. ՈՒՐԻՈԼ եւ Ընկ. Գործակալք
[illegible] խան, Պահճէ Գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄՍ ՄՕՍ Ընկ.
50 50 31 [illegible], Լէնտրա.

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Նոյեմբեր

Դշ. 12/25 Ինէպօլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ եւ Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 12/25 Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 13/26 Իզմիր, Պիրէա եւ Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 13/26 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 14/27 Սեվաստոպօլ. ժամը 10ին։
Շբ. 15/28 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 15/28 Տարտանէլ, Միթիլէն, Իզմիր, Պիրէա, Հաղալ Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոր-Սայիտ եւ Աղեքսանդրիա. ժամ 4

50—6

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.
Բ. կարգ 185.10 Ֆր. (Տիէփի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։

15 50—1 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕԶԱՃԵԱՆ